

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Lättare sagt än gjort

En kvalitativ studie om hur vuxna med Aspergers syndrom upplever nära relationer

Socionomprogrammet

C-uppsats, vårterminen 2011

Författare: Liv Hjälmsås

Handledare: Jörgen Lundälv

ABSTRACT

Title: Easier said than done: a qualitative study of how adults with Asperger syndrome experience close relationships.

Author: Liv Hjälmsås

Background and aim: Asperger syndrome is a neuropsychiatric disability which is essentially characterized by impairments in social interaction. Little is known about how these individuals experience social interaction and more distinctly close relationships. Therefore the purpose of this present study is to explore how initiating and maintaining close relationships could be facilitated for individuals with Asperger syndrome. Furthermore how these individuals would like others to behave towards them. By assuming an insider perspective the empirical data is based on the participants own descriptions of their experiences, thoughts and ideas about close relationships.

Findings: Most respondents state that they experience difficulties initiating social interaction, the main reason being that they don't know what they are expected to say or how to act in this type of situation. More positively, however, the respondents are able to describe several useful strategies for both initiating as well as maintaining relationships.

Conclusions:

- The respondents describe acceptance and respect as important both in terms of initiating a relationship and to maintain a close relationship.
- A straightforward and honest communication is said to facilitate the social interaction for the respondents.
- The results of this study indicate that the respondents have a highly developed ability to describe thoughts and feelings in words.

In an overview of the empirical data a dilemma emerged. The data suggested that despite the respondents ability to identify several strategies they had trouble implement these and still experience difficulties in the initiation of social interaction. I call this the implementation dilemma.

I find that future research should seek to depart from the traditional perspective on disability research and to a greater extent focus on skills and resources rather than problems and obstacles.

Keywords: *Asperger syndrome, social skills, communication, relationship, social interaction.*

FÖRORD

Ett stort tack till er som deltog i undersökningen – Utan er hade denna uppsats inte förverkligats!

Jag vill även tacka till min sambo som vid ett flertal tillfällen fått agera bollplank och min övriga familj som givit mig stöd och haft överseende med mitt bristande engagemang under arbetets gång.

Avslutningsvis vill jag tacka Jörgen Lundälv för att du har varit en föredömlig handledare som hjälpt mig skapa ordning i kaos samt givit mig kritik och goda råd.

Liv Hjalmas

Göteborg den 18 april 2011

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ABSTRACT	1
FÖRORD	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1 INLEDNING	5
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	6
2.1 Syfte och frågeställning	6
2.2 Avgränsningar	6
2.3 Ordförklaringar	6
3 BAKGRUND	8
3.1 Aspergers syndrom	8
3.2 Sociala färdigheter	8
4 TIDIGARE FORSKNING	10
5 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	13
5.1 Perspektiv	13
5.2 Själschema	14
5.3 Den linjära kommunikationsmodellen	15
5.4 Uppsatsens teoretiska referensram	15
6 METOD OCH MATERIALVAL	17
6.1 Ansats och metodval	17
6.1.1 Kvalitativ forskningsmetod	17
6.1.2 Onlineintervju	17
6.2 Litteratursökning	18
6.3 Urval	18
6.4 Intervjuguide	19
6.5 Intervjuernas genomförande	20
6.6 Analysmetod	20
6.7 Förförståelse	21
6.8 Validitets- och reliabilitetsaspekter	21
6.9 Etiska aspekter	22
6.10 Uppsatsens fortsatta disposition	23
7 RESULTAT OCH ANALYS	24
7.1 Tolerans	24
7.1.1 Analys	26
7.2 Självbild	28
7.2.1 Analys	30
7.3 Engagemang och gemensamma intressen	31
7.3.1 Analys	33
7.4 Kommunikation	33
7.4.1 Analys	35

7.5	Analysöversikt	35
7.6	Konklusioner	38
8	DISKUSSION.....	39
8.1	Förslag till framtida forskning	40
	REFERENSER	42
	BILAGA 1 Intervjuguide.....	45
	BILAGA 2 Missivbrev/annons	46

1 INLEDNING

I vårt samhälle förväntas vi ha vissa sociala färdigheter. Utifrån en kombination av det sagda och utsagda budskapet förväntas vi kunna räkna ut vad en annan menar och vill. Men hur påverkar detta en person som inte har samma möjligheter att förstå dessa sociala normer? En person som inte behärskar de sociala koderna och inte svarar på dessa som förväntat riskerar tyvärr att bemötas med negativa uppfattningar från det omgivande samhället (Lindqvist, 2007).

Aspergers syndrom är en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning vars främsta kännetecken är en nedsättning i förmågan att förstå social interaktion. Det är därför inte svårt att föreställa sig att vissa personer med Aspergers syndrom uppfattar sig själva som annorlunda och med anledning av detta riskerar att undvika att delta i eller av andra bli utestängda från samhällsgemenskapen. Vid en genomgång av litteratur och forskning som publicerats om Aspergers syndrom framstår det trots detta som att enbart en liten andel av denna fokuserar på de sociala aspekterna av diagnosen.

Forskning som utgår från ett inifrånperspektiv och på så sätt försöker beskriva hur personer med funktionshinder själva upplever sin livsvärld har generellt blivit allt vanligare. Men var är de individer som blivit diagnostiserade med Aspergers syndrom? Trots denna utveckling på funktionshinderfältet i stort förefaller en stor del av den forskning som publicerats om Aspergers syndrom fortfarande fokusera kliniska aspekter av syndromet. Hur kommer det sig? Kanske beror det på att diagnosen är så pass ny att det fortfarande finns frågetecken av mer klinisk eller diagnostisk natur, som till exempel med hjälp av vilken diagnosmodell man bäst ställer diagnosen. Detta kan leda till att allt för stort fokus tyvärr ligger vid de svårigheter och hinder som personer med Aspergers syndrom möter i sitt vardagsliv.

Ambitionen med denna uppsats blir därför att försöka inta ett annat förhållningssätt och synliggöra vad personer med Aspergers syndrom själva har för tankar och idéer kring hur det sociala samspelet kan underlättas.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

2.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Syftet med studien är att undersöka vad som kan underlätta för vuxna med Aspergers syndrom att inleda och upprätthålla nära relationer. Studien kommer att utgå från ett inifrånperspektiv vilket innebär att det empiriska materialet utgörs av informanternas egna upplevelser, erfarenheter och reflektioner kring nära relationer.

Ett övergripande syfte med studien är att synliggöra faktorer som kan underlätta socialt samspel för vuxna med Aspergers syndrom samt ge en ökad förståelse för hur dessa individer vill bli bemötta.

Med utgångspunkt i syftet har följande tre preciserade delfrågeställningar formulerats:

- Hur upplever informanterna att den relationsskapande processen skulle kunna underlättas?
- Vilka befämjande strategier använder sig informanterna av i mötet med en annan?
- På vilket sätt upplever informanterna svårigheter att inleda respektive upprätthålla en nära relation?

2.2 AVGRÄNSNINGAR

Föreliggande studie grundas i en strävan att synliggöra målgruppens, alltså personer med Aspergers syndrom, upplevelser och erfarenheter av nära relationer. Då avsikten inte är att komma fram till ett generaliserbart resultat har jag valt att inte avgränsa studien vad gäller ålder eller könstillhörighet. Ytterligare ett motiv till detta är att denna studie till skillnad från tidigare forskning som främst fokuserat unga män med Aspergers syndrom syftar till att synliggöra hela målgruppen.

Trots att Internet blivit ett viktigt socialt medium för att möta andra avgränsas denna studie till att inte omfatta den sociala interaktion som sker över Internet utan enbart interaktionen som sker då man möts öga mot öga, med andra ord det mellanmännsliga mötet.

2.3 ORDFÖRKLARINGAR

Aspergers syndrom är en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som främst innebär svårigheter i socialt samspel (se vidare i kapitel Bakgrund).

Att inta ett *inifrånperspektiv* innebär att man intresserar sig för människors egna förhållningssätt och attityder för att försöka förstå hur de tänker och handlar (Nationalencyklopedin 1).

Med *bemötta* menas i det här sammanhanget hur andra människor förhåller sig och uppträder mot en person med Aspergers syndrom (Nationalencyklopedin 2).

Den relationsskapande processen avser i det här sammanhanget att innefatta utvecklingen från det att en relation inleds till att den utvecklas och upplevs som nära och sedan upprätthålls.

Socialt samspel kan beskrivas som synonymt med *social interaktion* och dessa begrepp betecknar den process där människor eller grupper genom handling påverkar varandra (Nationalencyklopedin 3).

En *nära relation* kan i föreliggande studie både vara en kärleksrelation och en vänskapsrelation, det är parterna i relationen som avgör om den för dem upplevs som nära eller ej.

3 BAKGRUND

I följande kapitel erbjuds du som läsare en bakgrund med förhoppningen att denna ska underlätta vidare läsning av uppsatsen. Inledningsvis beskrivs vad som karaktäriserar Aspergers syndrom som diagnos. I kapitlets andra del redogörs för några utvalda begrepp som anses relevanta för att ge dig som läsare en beskrivning av det livsområde som uppsatsen fokuserar, nämligen den sociala livsvärlden.

3.1 ASPERGERS SYNDROM

Först år 1991 fastställdes den första internationellt accepterade definitionen av Aspergers syndrom, vilket gör begreppet till ett relativt nytt fenomen (Dahlgren, 2007).

Aspergers syndrom är en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som tillhör gruppen autismspektrumstörningar (Patrick, 2010). Diagnosen karaktäriseras främst av en nedsatt förmåga till socialt samspel, vilken innebär svårigheter att tolka och förmedla icke-verbal kommunikation (Dahlgren, 2007). Vidare kan individer som har diagnostiserats med Aspergers syndrom även uppvisa ett begränsat och stereotypt mönster i beteenden, intressen och aktiviteter (ibid.), och ett utmärkande drag hos personer med Aspergers syndrom är att de ofta har ett specialintresse som de ägnar väldigt mycket uppmärksamhet (Attwood, 2008). En person som fått diagnosen har ofta normal eller hög intelligens och normal språklig förmåga. För att diagnosen Aspergers syndrom ska kunna ställas krävs att de ovan beskrivna svårigheterna allvarligt påverkar individens förmåga vad gäller sociala eller andra funktioner i det dagliga livet (Dahlgren, 2007).

Det pågår fortfarande en diskussion kring hur och med hjälp av vilken diagnostisk modell man bäst diagnostiserar personer med Aspergers syndrom (Larsson Abbad, 2007). Vid diagnostisering av Aspergers syndrom används främst de diagnoskriterier som beskrivs i ICD-10 (International Classification of Diseases and Related Health Problems) och DSM-IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) men även de alternativa diagnoskriterier som Gillberg och Gillberg (1989) föreslår (Larsson Abbad, 2007).

Det finns idag ingen fastställd förklaring till varför vissa personer har de drag som tillhör diagnosen Aspergers syndrom (Larsson Abbad, 2007; Patrick, 2010). Forskning har kunnat påvisa att Aspergers syndrom kan bero på genetiska faktorer, men detta har ännu inte kunnat bekräftas (Larsson Abbad, 2007; Attwood, 2008).

Hur många som i nuläget har diagnostiserats med Aspergers syndrom i Sverige är svårt att säga eftersom det inte finns något register över antal diagnostiseringar. Gillberg et al. (2006) konstaterar i en svensk studie att Aspergers syndrom förekommer hos 7,2–11 av 10 000 individer. Forskarna kunde även fastställa att diagnosen Aspergers syndrom är betydligt vanligare hos män än hos kvinnor, ungefär en av tio individer med Aspergers syndrom är kvinna (16,7:1,6)(Gillberg et al., 2006). Vad detta kan bero på är ännu oklart. Möjligen kan det faktum att diagnosen tillkom genom undersökning av främst pojkar ha fått denna konsekvens. De diagnoskriterier som idag används är så vitt jag vet baserade på symtom som ursprungligen iakttagits hos främst pojkar och män.

3.2 SOCIALA FÄRDIGHETER

Det mest framträdande draget hos en individ med Aspergers syndrom är en nedsatt förmåga till socialt samspel. I vårt samhälle i stort men kanske framför allt i den direkta interaktionen

med andra förväntas vi ha vissa sociala färdigheter, som bygger på samhällets normer kring vilka attityder och beteenden som är normala, acceptabla och förväntade i en viss social situation (Patrick, 2010). Människan är en social varelse som genom socialisation, det vill säga den process genom vilken individen lär sig samhällets normer, utvecklar dessa sociala färdigheter och förbereds inför livet som samhällsmedlem (Helkama et al., 2000). För att individen ska kunna socialiseras krävs således ett deltagande i socialt samspel.

”Om du är förälder, led ditt barn till hans eller hennes sovrum. Lämna kvar barnet där och stäng dörren bakom dig. Alla tecken på Aspergers syndrom hos ditt barn har nu försvunnit.” (Attwood, 2008 s. 65.)

Theory of mind är en psykologisk term som på många sätt liknar begreppet mentalisering (Larsson Abbad, 2007). Med *Theory of mind* eller mentalisering avses förmågan att förstå och leva sig in i andra människors tanke- och känsloliv (Attwood, 2008). Personer med Aspergers syndrom har en nedsatt förmåga till *theory of mind*, vilket innebär att de har svårigheter att känna igen och förstå andras tankar och känslor, samt i förlängningen att förutse hur de andra kommer agera (ibid.).

En vanlig missuppfattning är tyvärr att personer som har Aspergers syndrom saknar förmåga att känna empati (Patrick, 2010; Attwood, 2008). Så är inte fallet. Denna föreställning bygger på att en person med Aspergers syndrom har svårt att upptäcka känslouttryck hos en annan och därför inte direkt reagerar på det sätt som förväntas (Attwood, 2008). I den sociala interaktionen med en annan förutsätts vi omedelbart och intuitivt kunna läsa av om någon är ledsen eller liknande och besvara detta, medan det för en person med Aspergers syndrom ofta tar lite längre tid att upptäcka och tolka sådana känslouttryck (ibid.). Attwood (2008) förklarar detta med att en person med Aspergers syndrom ofta använder intellektet snarare än intuitionen för att känna igen och tolka ett känslouttryck, vilket leder till en förskjuten reaktionstid. Men när en person med Aspergers syndrom väl upptäcker och tolkar känslouttrycket hos en annan är han eller hon fullt förmögen att känna empati (Attwood, 2008).

Att ha en nedsatt förmåga till *theory of mind* kan få flera konsekvenser. Det kan exempelvis innebära att man har svårt att förstå samhällets normer och sociala regler (Larsson Abbad, 2007), att man lätt tolkar det andra säger bokstavligt samt att man själv uttrycker sig väldigt rakt utan tanke på att någon kan bli sårad (Attwood, 2008). En bristande förmåga till *theory of mind* kan alltså innebära diverse svårigheter i kommunikation och interaktion med andra.

4 TIDIGARE FORSKNING

Sedan Aspergers syndrom etablerades som begrepp och diagnos under 1990-talet har det publicerats en hel del forskning på området. Som jag nämnt tidigare har dock mycket av forskningen fokuserat på kliniska aspekter. Med anledning av att denna uppsats fokuserar sociala aspekter av Aspergers syndrom har jag valt att utgå från och ge en redogörelse för fyra forskningspublikationer som intar ett liknande förhållningssätt, av dessa fyra studier är två svenska, en amerikansk och en brittisk. I följande kapitel kommer jag först beskriva dessa fyra studier genom att belysa resultat som jag anser är av särskilt intresse i detta sammanhang. Därefter kommer jag kort redogöra för min uppfattning om forskningsläget ur ett något större perspektiv.

Larsson Abbad (2007) skriver i inledningen av sin avhandling att hon saknar ett inifrånperspektiv i forskning om Aspergers syndrom. I ett försök att minska denna kunskapslucka genomför Larsson Abbad en kvalitativ intervjustudie som syftar till att synliggöra hur individer som diagnostiserats med Aspergers syndrom upplever sin livsvärld, med särskilt fokus på hur diagnosen har påverkat dem vad gäller självbild, upplevelser av normalitet och möjlighet till nära relationer. Nedan följer en redogörelse för några av Larsson Abbads (ibid.) resultat som kan vara av särskilt intresse för denna uppsats.

Larsson Abbad (2007) redogör för att de hon intervjuat har olika definitioner för vad en nära relation är. Hon beskriver att vissa av deltagarna omnämner familjen och familjemedlemmar som personer de har nära relationer till, medan andra knappt nämner sin ursprungsfamilj alls. Vidare konstaterar Larsson Abbad att deltagarna även definierar begreppet vänskap olika. I materialet kan hon se att flera av deltagarna ger uttryck för en brist på vänskap och en önskan om ett större kontaktnät. Flera av de medverkande beskriver att en vänskapsrelation bör upplevas som betydelsefull och ärlig (Larsson Abbad, 2007).

”Ovan nämnda anledning till att deltagarna har få nära relationer kan tolkas som brist på lämpliga personer att skapa vänskapsband med. En annan anledning kan vara att deras behov av sociala kontakter kan bli reducerat på grund av att de inte har energi att skapa nära vänskap.” (Larsson Abbad, 2007 s. 106.)

Larsson Abbad (2007) redogör för två områden som beskrivs av de medverkande som särskilt problematiska vad gäller mellanmännsliga relationer. Dessa är svårigheter att kommunicera och förstå kommunikation, samt brist på social kompetens.

I sitt resultat berättar Larsson Abbad (2007) att småprat kan vara svårt att förstå för de intervjuade. En informant beskriver att hon inte besitter *”kafferepskompetensen”* (Larsson Abbad, 2007 s. 129) och att hon finner ytliga kontakter ointressanta, då hennes intention med interaktion är att skapa djupa relationer (Larsson Abbad, 2007).

I likhet med Larsson Abbad (2007) konstaterar Müller, Schuler och Yates (2008) att det finns en brist på kunskap kring hur personer med Aspergers syndrom upplever sin sociala värld. Müller et al. (ibid.) har genomfört en kvalitativ intervjustudie i USA som syftar till att undersöka hur personer med Aspergers syndrom navigerar sig i sin sociala värld, samt vilka strategier och vilket socialt stöd som kan öka gruppens sociala samhörighet. På samma sätt som en stor del av annan forskning på området undersöker Müller et al. (ibid.) både personer med Aspergers syndrom och personer med andra autismspektrumstörningar (ASD, Autism Spektrum Disabilities) (Larsson Abbad, 2007).

Müller et al. (2008) tycker sig kunna utläsa sex övergripande teman i den del av materialet som behandlar de intervjuades erfarenheter av sin sociala värld. Dessa teman är intensiv isolering, svårigheter att inleda sociala interaktioner, svårigheter relaterade till

kommunikation, längtan efter närhet och social samhörighet, en önskan att bidra till ens gemenskap samt ansträngningar för att utveckla en större social- och självmedvetenhet (Müller et al., 2008). Jag kommer nedan redogöra för resultaten tillhörande de fyra första temana då jag finner dessa särskilt intressanta i detta sammanhang.

De flesta av informanterna uppger att de upplever en intensiv isolering kopplad till sin ASD (Müller et al., 2008). Flera av de medverkande uppger dessutom att deras isolering ökar i takt med en stigande ålder och tilltagande medvetenhet om att vara annorlunda (ibid.). Åtskilliga informanter beskriver enligt forskarna att de saknar riktiga vänner. En informant framhåller att det i hans fall snarare rör sig om bekantskaper och att dessa relationer inte tycks utvecklas (ibid.). Vidare framhåller forskarna att nästan alla informanter beskriver att de upplever svårigheter att inleda social interaktion. Det grundläggande problemet är för många *hur* man tar kontakt, medan det för andra är att de blir stressade och får ångest av att inleda sociala interaktioner med andra (ibid.). I sitt material finner forskarna varierande beskrivningar av svårigheter i kommunikationen som bidrar till informanternas sociala svårigheter. Några av de kommunikationssvårigheter som kommer till uttryck är svårigheter att förstå och tolka kroppsspråk och tonläge, att använda sig av kroppsspråk och tonläge samt att förstå såväl utsagda som uttryckliga budskap (ibid.).

I likhet med Larsson Abbad (2007) lyfter Müller et al. (2008) fram att vissa av informanterna tycker att det är obehagligt med småprat ("chit chat"). Deras informanter beskriver att de rent utav fruktar denna typ av interaktion (Müller et al., 2008). Informanterna säger att det beror på att småpratet inte tycks följa några förutsägbara regler, vilket de uppfattar som förvirrande (ibid.).

Müller et al. (2008) beskriver att en klar majoritet av informanterna uttrycker en längtan efter större känslomässig närhet. Det rör sig både om en längtan efter kärleksrelationer men också efter djupa vänskapsrelationer (Müller et al., 2008). Forskarna skriver att informanterna ger uttryck för en ambivalens gällande nära relationer. Samtidigt som de flesta informanter tydligt uttrycker att de vill ha djupare vänskapsrelationer är det flera som berättar att deras egen brist på tolerans för närhet är ett hinder för att utveckla en sådan relation (ibid.). En informant uttrycker sig så här;

"a little bit more . . . closeness and friendship without getting too close, because I myself have a very limited tolerance of closeness in relationships." (Müller et al., 2008 s. 180.)

Balfe och Tantam (2010) skriver i sin diskussion att deras resultat på grund av ett litet urval inte bör betraktas som generella och definitiva, utan att deras studie endast bör ses som en pilotstudie för att uppmuntra till vidare forskning kring de frågor de undersöker. Trots detta vill jag kortfattat beröra deras studie eftersom den enligt min mening indikerar att flera av de resultat Larsson Abbad (2007) samt Müller et al. (2008) finner fortfarande är aktuella några år senare. Balfe och Tantam (2010) beskriver bland annat att en majoritet av deras informanter upplever sig vara socialt isolerade. Flera informanter berättar att de antingen känner sig lämnade utanför sociala sammanhang eller att de blir nedtryckta av andra i sin omgivning (Balfe & Tantam, 2010). Vidare framhåller forskarna att informanterna beskriver att de när de befinner sig utanför hemmet ofta vistas på platser där det krävs så lite social interaktion med andra som möjligt, till exempel på ett bibliotek.

Dewrang (2010) redogör i sin avhandling för två genomförda studier. I detta sammanhang är det särskilt hennes andra studie som är av intresse. Dewrangs andra studie syftar till att jämföra hur unga personer med Aspergers syndrom och typiskt utvecklade unga personer ser sig själva när det gäller självförståelse och självvärdering. I diskussionen beskriver Dewrang (ibid.) att hon kan se en stor skillnad i hur de undersökta grupperna talar om sina kamrater. AS-gruppen berättar att de hoppas att de i framtiden ska ha lättare att hitta vänner och bli

bättre på att skaffa fler vänner (Dewrang, 2010). Vidare konstaterar Dewrang att medan kontrollgruppen sällan talar i negativa ordalag om sina vänner beskriver flera i AS-gruppen att de har ”så-kallade-vänner” som mobbar eller tidigare har mobbat dem i skolan. I många fall beskrivs vänner snarare som bekanta av informanterna i AS-gruppen och de talar sällan om vänner när de beskriver positiva influenser i sitt liv (ibid.).

Sammantaget skulle jag utifrån den översikt av tidigare forskning jag gjort konstatera att det finns relativt lite forskning kring de sociala aspekterna av Aspergers syndrom. Även om det finns en del att hämta kring ämnet på den internationella forskningsarenan finns det få publikationer som utgår från undersökningar gjorda i Sverige.

Under genomgång av tidigare forskning på området blir jag påmind om att Aspergers syndrom som begrepp och diagnos är ett relativt nytt fenomen. Detta statueras genom att en stor del av den forskning jag behandlar tycks utgå från ett kliniskt perspektiv och syftar till att klargöra olika aspekter av diagnosen och vad denna innebär. I likhet med Larsson Abbad (2007) skulle jag utifrån vad jag har läst vilja påstå att mycket av den tidigare forskningen fokuserat på vad som kan vara anledningen till den neuropsykiatriska funktionsnedsättningen, hur vanligt Aspergers syndrom är, hur diagnosen ska definieras samt hur man med hjälp av kognitiva teorier kan förklara hur personer som har Aspergers syndrom tänker.

En stor del av den forskning jag fann konstaterar i sina resultat att personer med Aspergers syndrom upplever ett socialt utanförskap och/eller har svårigheter att interagera socialt med andra (Tantam, 2003; Cederlund et al., 2008; Müller et al., 2008; Balfe & Tantam, 2010). Vad jag finner anmärkningsvärt är att det trots dessa fynd såvitt jag kan se endast finns en begränsad mängd forskning där man fördjupat undersöker frågor om social interaktion. De studier jag redogjort för här behandlar till viss del dessa frågor men enligt min mening finns det fortfarande behov av en större mängd forskning som mer precist fokuserar på det mellanmänniska mötet och faktorer som kan underlätta sådana möten för personer med Aspergers syndrom. En iakttagelse jag gjort i mitt försök att få en överblick av aktuell forskning är att en övervägande del av tidigare forskning undersöker vilka hinder och/eller svårigheter individer med Aspergers syndrom upplever i sin sociala värld.

Vidare är min bedömning av kunskapsläget att det finns en brist i och med avsaknaden av gruppens egna tankar och upplevelser. Detta är något som uppmärksammas i de studier jag redogjort för ovan (Larsson Abbad, 2007; Müller et al., 2008; Balfe & Tantam, 2010), och enligt vad jag kan se har det inte skett några större förändringar sedan dessa studier publicerades.

5 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Uppsatsens teoretiska utgångspunkter utgörs av två teoretiska perspektiv, ett socialpsykologiskt begrepp samt en linjär kommunikationsmodell. I följande kapitel kommer respektive perspektiv inledningsvis beskrivas, och därefter ges en redogörelse för det socialpsykologiska begreppet följt av en beskrivning av den linjära kommunikationsmodellen. Avslutningsvis innehåller kapitlet en beskrivning av hur de två perspektiven, begreppet och kommunikationsmodellen relaterar till varandra och tillsammans bildar uppsatsens teoretiska referensram.

5.1 PERSPEKTIV

Funktionshinderforskning har historiskt sett utgått från främst två modeller, den medicinska respektive den sociala modellen (Lindqvist, 2007). Forskning som utgår från den medicinska modellen fokuserar enligt Lindqvist (2007) huvudsakligen på diagnostiska och kliniska aspekter av funktionshindret och sociala faktorer negligeras till stor del. Enligt Lindqvists (ibid.) tolkning präglas den medicinska modellen av ett normaliseringssynsätt vilket innebär att personer med funktionshinder ses som avvikande samt att individer med funktionsnedsättningar förväntas ha en önskan att kunna leva ett så normalt liv som möjligt (Lindqvist, 2007). Under tidigare delen av 1900-talet präglades funktionshinderforskningen av det traditionella handikappbegreppet som innebar att funktionshindret sågs som en personlig egenskap (ibid.). Efter 1960-talet ersattes detta av ett relativt handikappbegrepp, vars innebörd i motsats till det traditionella är att man lägger fokus vid vilka konsekvenser funktionshindret har för individen snarare än på själva skadan samt synliggör att individen i vissa situationer inte har någon funktionsbegränsning (ibid.). Den sociala modellen växte fram ur denna föreställning och karaktäriseras således av synsättet att ett funktionshinder uppstår utifrån de hinder som skapas av samhället (ibid.). Det som anses problematiskt vad gäller funktionshinder är alltså inte själva skadan utan på vilket sätt samhällets utformning innebär hinder för den funktionshindrade individen (ibid.).

Både den medicinska och den sociala modellen har kritiserats för att de på olika sätt fokuserar på den funktionshindrades brister och oförmågor snarare än förmågor och resurser (Lindqvist, 2007). Swain och French (2000) kritiserar främst det Lindqvist (2007) kallar den medicinska modellen men även den sociala modellen för att präglas av att man utgår från att funktionshindret innebär en tragedi för individen. Swain och French (2000) framhåller att litteraturen inom funktionshinderfältet tycks mynna i framväxandet av en ny modell, som de väljer att kalla *den bekräftande modellen* (the affirmative model). Denna modell bygger enligt författarna på den sociala modellen och växer fram som ett resultat av att personer med funktionshinder förkastar uppfattningen att funktionshinder innebär en tragedi. Det centrala i den bekräftande modellen är att man lägger fokus vid de fördelar och positiva erfarenheter man kan uppleva som funktionshindrad (Swain & French, 2000). Författarna menar vidare att man genom att inta detta förhållningssätt förkastar samhällets dominerande föreställningar om vad som är normalt och möjliggör för funktionshindrade att hävda en positiv identitet. Genom att sedan försvara denna positiva identitet som funktionshindrad utmanas många dominerande värden av normalitet ytterligare (ibid.). Att utgå från den bekräftande modellen som perspektiv innebär strängt taget att man bortser från vilka hinder den funktionshindrade möter i samhället. Vid studier som syftar till att finna lösningar på ett faktiskt problem för funktionshindrade kan det enligt min mening därför vara begränsande att uteslutande utgå från detta perspektiv. Föreliggande studie syftar till att synliggöra faktorer som kan underlätta det sociala samspelet för personer med Aspergers syndrom vilket innebär ett behov av att

inledningsvis identifiera svårigheter för att sedan diskutera eventuella lösningar. I denna studie vore det därför otillräckligt att uteslutande utgå från den bekräftande modellen men den fyller trots allt en viktig funktion i detta sammanhang då den innebär ett ställningstagande gällande förhållningssätt på funktionshinder. Att använda den bekräftande modellen som perspektiv hjälper mig som forskare att fokusera på de medverkandes resurser snarare än svårigheter samt lösningar framför problem.

Nästa perspektiv som uppsatsen kommer utgå ifrån bygger på empowermentbegreppet. Empowerment är ett begrepp som beskrivs som svårdefinierbart (Askheim & Starrin, 2007) och således kan innebära olika saker beroende på i vilket sammanhang det används. Askheim (2007) använder empowermentbegreppet på en strukturell nivå och kopplar då begreppet till motmakt. Empowerment innebär utifrån denna kontext att exempelvis en marginaliserad grupp aktivt stärker sin ställning i samhället genom att gå samman och motarbeta förtryck och maktutövning uppifrån (Askheim & Starrin, 2007). I föreliggande uppsats kommer vi att befinna oss på en individnivå och empowermentbegreppets centrala innebörd är då i stället ett stärkande av individen (ibid.).

Ett begrepp som kan användas för att ytterligare tydliggöra empowerment på individnivå är *emotionell energi* (Starrin, 2007). Starrin (2007) förklarar emotionell energi förenklat som kopplat till de känslor vi känner när vi befinner oss i en kontext där vi trivs. När vi är i ett sammanhang där vi kommer till rätta upplever vi emotionell energi som gör att vi känner entusiasm, solidaritet, självtillit och handlingskraft vilket i förlängningen enligt Starrin (ibid.) främjar empowerment. Vidare menar Starrin (ibid.) att empowerment ytterligare kan gynnas om individen lär sig att möta nedvärderande yttringar i det sociala livet utan att ta till sig och låta dessa påverka den egna personen. Utifrån ett empowermentperspektiv är det med andra ord viktigt att individen lär sig hantera situationer där han eller hon blir utsatt för kränkande kommentarer eller handlingar (Starrin, 2007). Men hur individen ska gå till väga för att erhålla denna praktiska kunskap väljer Starrin (2007) att lämna osagt med hänvisning till att det är en komplicerad fråga.

5.2 SJÄLVSCHEMA

Enligt en socialpsykologisk utgångspunkt ses självuppfattning som ett socialt fenomen i den bemärkelse att vår självuppfattning påverkas av hur vi bemöts och uppfattas av andra i vår sociala livsvärld (Helkama et al., 2000). George Herbert Mead är en man som ofta omnämns i socialpsykologiska sammanhang och han menar att vår självuppfattning huvudsakligen påverkas av de uppfattningar som de som står oss nära uttrycker (ibid.). Enligt Helkama et al. (2000) är de flesta psykologer överens om att grunden för vår självuppfattning skapas i tidig ålder.

Varje individ beskrivs enligt socialpsykologin ha ett *självschema* som är en kognitiv struktur för hur vi organiserar våra olika självuppfattningar, till exempel våra uppfattningar relaterade till vår könstillhörighet eller personliga egenskaper (Helkama et al., 2000). Detta självschema påverkar hur vi tar emot och strukturerar ny information om oss själva (ibid.). Med andra ord är den information vi i framtiden väljer att ta till oss samt i vilken utsträckning vi låter denna påverka vår självuppfattning beroende av vårt självschema. Om vårt självschema präglas av positiva självuppfattningar är sannolikheten stor att vi inte i lika hög utsträckning som någon vars självschema är av mer negativ karaktär tar till oss av nedvärderande kommentarer och handlingar vi möter i vår sociala omgivning (ibid.). Att ha ett självschema som till störst del utgörs av positiva uppfattningar av vårt själv benämns ofta som att ha en god självkänsla (ibid.).

5.3 DEN LINJÄRA KOMMUNIKATIONSMODELLEN

Eftersom denna uppsats syfte i stort behandlar social interaktion i mötet mellan människor är det intressant att tala om kommunikation. Nedan följer en tolkning av Shannon och Weavers linjära kommunikationsmodell sedd utifrån en socialpsykologisk utgångspunkt. Den linjära kommunikationsmodellen utgår enligt Fiske (1997) från synsättet att kommunikation är en överföring av ett meddelande. Shannon och Weaver tar upp *brus* som de menar är något som påverkar meddelandet och som sändaren inte har kontroll över men som får effekter för hur mottagaren tolkar meddelandet (Fiske, 1997). I denna framställning utvidgas begreppet brus till att även innefatta sådant som sändare och mottagare delvis har kontroll över och i vissa fall kan påverka. Till bruset hör alltså enligt min tolkning även utsagda budskap som förmedlas bland annat med hjälp av kroppsspråk och tonläge samt sändares och mottagares perception som ger effekter både för hur sändaren uttrycker sig men också för hur mottagaren tolkar meddelandet. I föreliggande uppsats kommer alltså brus innebära allt från störningar från omgivningen, som till exempel ljud från en förbipasserande lastbil, till störningar i perceptionen, exempelvis att mottagaren gör en annan tolkning av det sagda än sändaren avsåg.

Fiske (1997) beskriver begreppet *redundans* kopplat till den linjära kommunikationsmodellen. När ett meddelande är redundant är det förutsägbart eller konventionellt, vilket innebär att mottagaren förväntas tolka meddelandet på ett visst sätt (Fiske, 1997). Redundans har som huvudsaklig funktion att så långt som möjligt reducera kommunikationsproblem (ibid.). Fiske (1997) menar att hälsningsfraser ofta är redundanta meddelanden eftersom de endast har till avsikt att hålla en kommunikationskanal öppen. För att förklara detta belyser Fiske begreppet *fatisk kommunikation*, vars främsta kännetecken är att den inte innehåller någon ny information. Fatisk kommunikation kan med andra ord likställas med det vi kallar artighet då den består av fraser utan något nytt informationsinnehåll som endast har till uppgift att upprätthålla sociala relationer (Fiske, 1997).

5.4 UPPSATSENS TEORETISKA REFERENSRAM

Den främsta anledningen till varför jag valt att utgå från den bekräftande modellen är att jag redan under arbetets inledningsskede tyckte mig se en avsaknad av dessa perspektiv i tidigare forskning. Tidigare forskning, bland annat den som presenterades i ett tidigare kapitel, utgår i huvudsak från den medicinska eller den sociala modellen vilket resulterat i att mycket av det som idag finns publicerat om personer med Aspergers syndrom fokuserar på hinder och svårigheter individerna möter. Att använda den bekräftande modellen och empowerment som perspektiv tillåter mig som forskare och skribent att inta ett lösningsfokuserat förhållningssätt. Även om jag är nödgad att även belysa svårigheter gör jag genom dessa två perspektiv ett aktivt val att lägga fokus på lösningar och de medverkandes förmågor och resurser.

Det bör enligt min bedömning inte vara svårt att se de teoretiska relationerna mellan den bekräftande modellen och empowerment. Särskilt inte på en strukturell nivå där både den bekräftande modellen och empowerment innebär stärkande av en marginaliserad grupp. Även på individnivå finns likheter mellan perspektiven eftersom båda förkunnar vikten av att se en individs förmågor snarare än oförmågor. Både empowerment och den bekräftande modellen utgår dessutom från att en individ som tidigare påverkats negativt av sin omgivning antingen på en strukturell nivå upplever stigmatisering eller på en individnivå får sämre självkänsla. Båda perspektiven förutsätter med andra ord att en människa finns i ett socialt sammanhang, varvid steget till socialpsykologin inte är långt. Enligt socialpsykologin påverkas vi av hur vi uppfattas av andra och denna påverkan förmedlas främst genom kommunikation, flera

aspekter av både empowerment, den bekräftande modellen och begreppet självschema aktualiseras således genom kommunikation, vilket innebär att det är motiverat att även innefatta en kommunikationsmodell i denna teoretiska referensram.

6 METOD OCH MATERIALVAL

I detta kapitel följer en beskrivning av de metod- och materialval genom vilka uppsatsen förverkligats. Inledningsvis beskrivs ansats och metodval, vilket följs av en redogörelse för hur litteratursökningen och urvalsprocessen gått till, intervjuguidens utformning samt intervjuernas genomförande. Därefter beskrivs analysmetod och förförståelse följt av en diskussion kring validitet och reliabilitet. Med anledning av att uppsatsen inte har som mål att producera ett generaliserbart resultat kommer generaliserbarhet inte diskuteras. Sedan beskrivs de etiska överväganden som gjorts under arbetets gång, och avslutningsvis redogörs för uppsatsens fortsatta disposition.

6.1 ANSATS OCH METODVAL

Vid genomförandet av en forskningsstudie är det viktigt att fundera över vilket kunskapsyfte studien tjänar, då svaret på denna fråga avgör valet av ansats (Andersen, 1998). Med anledning av att föreliggande studie syftar till att beskriva och undersöka ett fenomen är det lämpligt att inta en deskriptiv samt en explorativ ansats. Den deskriptiva, det vill säga den beskrivande, ansatsen innebär som benämningen antyder att beskrivning av ett fenomen är centralt snarare än tolkning och förståelse (ibid.). Att enbart inta en deskriptiv ansats kan innebära en begränsning eftersom en djupare förståelse av fenomenet riskerar att utebli, därför kommer föreliggande uppsats komplettera den deskriptiva ansatsen genom att även inta en explorativ ansats. Denna ansats innebär till skillnad från den deskriptiva att forskaren genom tolkning söker en djupare förståelse av ett visst fenomen samt ges möjlighet att identifiera problem för ytterligare forskning (ibid.).

6.1.1 KVALITATIV FORSKNINGSMETOD

En studie som syftar till att beskriva och förstå en individs egna upplevelser av sin livsvärld bör lämpligen använda en kvalitativ forskningsmetod (Kavle & Brinkmann, 2009). Denna metod syftar till att producera kunskap om ett visst fenomen genom att undersöka det utifrån studiesubjektets perspektiv (Alvesson & Sköldberg, 1994; Widerberg, 2002). I föreliggande studie utgörs det empiriska materialet av informanternas egna ord och beskrivningar av sin livsvärld, vilket innebär att den kvalitativa metoden är lämplig. Denna metod måste även anses lämplig utifrån vald ansats eftersom den kvalitativa metoden till skillnad från den kvantitativa möjliggör en djupare analys av ett fenomen (Alvesson & Sköldberg, 1994).

6.1.2 ONLINEINTERVJU

Materialinsamlingen kommer att ske genom kvalitativa onlineintervjuer. Att ha onlineintervjuer innebär att forskare och informant endast har kontakt med varandra över Internet och således inte möts öga mot öga.

Det finns i huvudsak två typer av onlineintervjuer; synkroniserad och osynkroniserad (Hewson & Laurent, 2008). Den synkroniserade onlineintervjun genomförs med hjälp av ett chatprogram (Instant Messaging software, till exempel MSN Messenger) där man har en direktkommunikation, vilket innebär att man kommunicerar i realtid (ibid.). Den osynkroniserade onlineintervjun sker till skillnad från den synkroniserade ofta inte i realtid, utan exempelvis via e-post, vilket innebär att informanten tar emot intervjuarens e-postmeddelande, läser detta och besvarar frågorna, för att sedan skicka sina svar till intervjuaren (ibid.).

I likhet med andra forskningsmetoder har denna metod både för- och nackdelar. Vid intervjuer via e-post har informanterna ett ökat inflytande över sin delaktighet eftersom de själva kan planera när de vill besvara frågorna samt hur mycket tid de vill ägna åt detta (Hewson & Laurent, 2008). Onlineintervjuer är dessutom kostnads- och tidseffektiva, då det inte krävs någon förflyttning för ett möte som annars hade varit nödvändigt vid en traditionell intervju. Metoden är även flexibel med anledning av att geografiskt avstånd är irrelevant vilket möjliggör rekrytering av geografiskt spridda informanter (ibid.).

Till nackdelarna hör att man inte möts öga mot öga och därför går miste om mycket av de utsagda budskapen som förmedlas genom kroppsspråk och tonläge (Hewson & Laurent, 2008). Hewson och Laurent (2008) menar att det kan uppstå tvetydigheter i kommunikationen på grund av denna avsaknad. Enligt min mening kan denna aspekt dock för föreliggande uppsats ses som mindre betydelsefull av den orsaken att målgruppen, personer med Aspergers syndrom, ofta har svårigheter både att tolka och förmedla utsagda budskap vilket skulle kunna innebära att tvetydigheter i kommunikationen likväl hade kunnat uppstå om intervjuerna vid denna studie skett öga mot öga.

Vad som däremot är viktigt att beakta är att både informant och intervjuare vid denna typ av intervju måste ha en viss begåvning när det gäller att skriva (Kvale & Brinkmann, 2009). Detta kan få konsekvensen att de som anmäler sitt intresse att delta i en studie av detta slag har lätt för att uttrycka sig i skrift, och att potentiella informanter som upplever svårigheter att uttrycka sig i skrift avstår från att delta. Vidare kan särskilt osynkroniserade onlineintervjuer få effekten att avsaknaden i kontinuitet i konversationen leder till avbrott i kommunikationsflödet, vilket i förlängningen innebär en risk att informanterna tröttnar och inte längre vill delta i studien (Hewson & Laurent, 2008).

6.2 LITTERATURSÖKNING

För att samla in litteratur, forskning och information om ämnet har sökningar genomförts i följande databaser: PubMed, SwePub, LIBRIS (Gemensam katalog för bibliotek vid de svenska universiteten och högskolorna), GUNDA (Göteborgs Universitetsbiblioteks katalog), GOTLIB (Katalog för folkbiblioteken i Göteborg) samt Google scholar. Inledningsvis användes Aspergers syndrom/Asperger syndrome som enda sök- och ämnesord. Den litteratur som använts för att få en grundläggande kunskap om Aspergers syndrom som begrepp och diagnos hittades med hjälp av dessa sök- och ämnesord. När sökningen avsåg att resultera i tidigare forskning blev det tydligt att en sökning med ovanstående sök- och ämnesord genererade ett för brett resultat. För att avgränsa databassökningarna till att bättre överensstämma med syftet för studien genomfördes därför sökningar på Aspergers syndrom/Asperger syndrome i kombination med begrepp som; sociala färdigheter/social skills, socialisering/socialization kommunikation/communication, relation/relationship och interaktion/interaction. Vidare utnyttjades även referenshänvisningar i tidigare funnen litteratur och forskning för att hitta ytterligare relevant material.

6.3 URVAL

Med anledning av att intervjuerna skulle ske över Internet valde jag att inledningsvis använda ett så kallat klusterurval, som vid internetbaserade undersökningar innebär att forskaren lokaliserar flera intressefokuserade forum och sedan väljer att rekrytera informanter från ett eller flera av dessa (Ronald & Fricker, 2008). Att använda sig av ett klusterurval innebär med

andra ord att urvalet inledningsvis begränsas till endast någon eller några grupp/-er (Esaiasson et al., 2004). En självklar nackdel med klusterurval blir att slumpens möjligheter att resultera i ett representativt individurval minskar avsevärt vilket gör att undersökningar som använt ett klusterurval ofta kan kritiseras för att vara statistiskt osäkra (ibid.). Men med anledning av att det klusterurval som använts här enbart fokuserar målgruppen och således inte innebär avgränsningar gällande geografiskt område, könstillhörighet eller ålder samt att undersökningen inte har ambitionen att mynna i ett generaliserbart resultat anser jag att ett klusterurval i detta sammanhang trots allt har varit lämpligt. Redan på förhand hade jag beslutat att samtliga intervjuer skulle genomföras på svenska, för att undgå ytterligare ett tolkningsmoment, vilket resulterade i att valet av forum begränsades. Efter kontakt med Autism- och Aspergerföreningen fattades beslutet att fokusera rekryteringen av informanter till det internetbaserade forumet AspergerForum (www.aspergerforum.se). Efter detta första steg i urvalsprocessen genomfördes ytterligare ett icke-slumpmässigt urval, nämligen ett självselektionsurval, vilket innebär att informanterna själva anmäler sitt intresse att delta i studien (Esaiasson et al., 2004). Den 3 mars 2011 startades en diskussionstråd med namnet ”Undersökning om nära relationer (C-uppsats)” som inleddes med en annons om föreliggande studie och en förfrågan om eventuellt deltagande. Att ha Aspergers syndrom beskrevs som enda kriteriet för deltagande, och med anledning av att forumet hade en minimiålder på 15 år valde jag att inte precisera ålder i annonsen. På grund av att forskning har kunnat påvisa att det i dagsläget är fler män än kvinnor som är diagnostiserade med Aspergers syndrom sammantaget med en ambition att ha en realistisk könsfördelning bland informanterna tvingades jag den 4 mars 2011 komplettera diskussionstråden med ett meddelande om att ett tillräckligt antal kvinnliga informanter anmält sitt intresse att delta i studien. Den 5 mars 2011 hade 11 personer anmält sitt intresse och jag meddelade att rekryteringen var avslutad. Av dessa 11 potentiella informanter valde en informant att avsluta sitt deltagande. De resterande informanterna bestod av 6 män och 4 kvinnor i åldrarna 22-50 år, med en medelålder på 31 år (medianålder: 28 år).

6.4 INTERVJUGUIDE

Utifrån den kunskap som erhöles efter bearbetning av relevant litteratur och forskning upprättades en halvstrukturerad intervjuguide som utgjordes av ett antal teman som avsåg ge intervjun struktur utan att innebära allt för begränsande konsekvenser (Kvale & Brinkmann, 2009). Strax innan intervjuerna via e-post blev det dock tydligt att den halvstrukturerade intervjuguiden snarare fick karaktären av en strukturerad intervjuguide med anledning av att det skulle vara nästintill omöjligt att ställa samma eller ens liknande följdfrågor till informanterna. Därför gjordes mindre förändringar av intervjuguiden vilket innebar att denna fick karaktären av en strukturerad intervjuguide och således bestod av fjorton bestämda frågor (ibid.). Om jag inledningsvis hade valt att utgå från en strukturerad intervjuguide hade jag eventuellt kunnat formulera fler frågor, vilket möjligtvis hade resulterat i ett mer omfattande empiriskt material. Detta är emellertid inget jag med säkerhet kan säga eftersom det enligt min mening är lika rimligt att fler frågor hade upplevts överväldigande och riskerat resultera i ett mindre material.

Med anledning av att en intervju via e-post kräver att informanten ges tid att svara på frågorna genomfördes aldrig någon pilotintervju eftersom inledandet av övriga intervjuer då hade riskerat att försenas anmärkningsvärt. Att genomföra en pilotintervju hade med största sannolikhet inneburit att bristerna med en halvstrukturerad intervjuguide hade upptäckts tidigare och möjliggjort för bättre komplettering av intervjuguiden.

6.5 INTERVJUERNAS GENOMFÖRANDE

Inledningsvis tillfrågades de som anmält sitt intresse att medverka i undersökningen om de önskade genomföra intervjun via chatprogram eller e-post. Nio av tio informanter önskade bli intervjuade via e-post, den resterande intervjun hölls via chatprogrammet MSN Messenger.

Kontakten med informanten som önskade bli intervjuad via chat skilde sig från kontakten med övriga informanter. Inledningsvis skedde kontakten via e-post där informanten och jag bestämde datum och tid för intervjun samt med hjälp av vilket chatprogram denna skulle genomföras. Den 7 mars 2011 på förmiddagen genomfördes således den första intervjun via chatprogrammet MSN Messenger. Intervjun tog drygt en timme att genomföra.

I takt med att övriga informanter meddelade sitt intresse och berättade hur de önskade genomföra intervjun skickades ett informationsmeddelande ut till respektive informant via e-post där det framgick hur e-postintervjun skulle gå till, vilket datum frågorna skulle skickas ut samt vilket datum jag senast önskade få deras svar.

På förmiddagen den 8 mars 2011 skickades frågorna till respektive informant per e-post. Söndagen den 13 mars 2011, som inledningsvis hade meddelats som senaste datum för att besvara frågorna, hade fyra informanter besvarat frågorna. Ett e-postmeddelande som berättade att det fortfarande gick bra att besvara frågorna skickades ut till de resterande fem informanterna. Den 14 mars 2011 hade alla informanter besvarat intervjufrågorna. I takt med att respektive informant besvarat frågorna skickades ytterligare ett e-postmeddelande ut med eventuella följdfrågor samt avslutande frågor. Detta senare e-postmeddelande besvarades i de flesta fall samma dag. En informant avstod från att besvara detta e-postmeddelande.

6.6 ANALYSMETOD

Eftersom jag inte själv har Aspergers syndrom kan jag inte göra anspråk på att genom egna tolkningar försöka beskriva hur personer med Aspergers syndrom upplever sin sociala livsvärld. Utifrån denna aspekt sammantaget med att studien syftar till att beskriva och undersöka hur personer med Aspergers syndrom upplever sin sociala livsvärld vore ett fenomenologiskt förhållningssätt lämpligt (Kvale & Brinkmann, 2009). Med anledning av att jag ställer mig kritisk till om man som forskare kan hålla ett fenomenologiskt fokus fullt ut, alltså göra sin sammanställning av resultat och analys så fri få tolkningar som möjligt, kommer min ambition istället vara att utgå från ett hermeneutiskt förhållningssätt. Det hermeneutiska förhållningssättet innebär att forskarens förförståelse synliggörs och ges stor betydelse (Larsson, 2005). I stället för att så långt som möjligt censurera sin förförståelse, vilket hade varit nödvändigt vid ett fenomenologiskt fokus, möjliggör det hermeneutiska förhållningssättet att forskaren tillåts vara medveten om hur hans/hennes förförståelse påverkar de tolkningar och den analys som realiserar under arbetets gång (Larsson, 2005).

Vid analysen kommer jag anta en abduktiv ansats som innebär en blandning av induktiv och deduktiv ansats och således präglas av en växelverkan mellan empiri och teori (Alvesson & Skoldberg, 1994). En abduktiv ansats möjliggör för forskaren att successivt och genom en form av växelverkan omtolka empiri och teori i ljuset av varandra (ibid.).

Materialet kommer inledningsvis analyseras med hjälp av meningskategorisering, som innebär att forskaren först skaffar sig en helhetsbild av materialet för att därefter formulera teman som enligt forskaren aktualiseras av informanterna (Kvale & Brinkmann, 2009). Utifrån hela det empiriska materialet har jag kunnat läsa ut fyra teman som enligt min mening beskriver vad informanterna framhåller som särskilt viktigt när det handlar om att inleda och

upprätthålla nära relationer. Dessa fyra teman är; tolerans, självbild, engagemang och gemensamma intressen samt kommunikation.

Genomgående har materialet analyserats genom meningstolkning. Denna analysmetod innebär att forskaren gör ett försök att förstå djupare meningar i materialet. Tolkningen av materialet kan således innehålla mer eller mindre spekulativa tolkningar som både kan utgå från studiens valda analysperspektiv samt den hermeneutiska förståelsen, det vill säga forskarens förförståelse (Larsson, 2005).

Slutligen har meningskoncentrering använts som analysmetod vilket i föreliggande uppsats inneburit att jag som forskare har identifierat och summerat olika strategier som framkommer i informanternas beskrivningar (Kvale & Brinkmann, 2009). Dessa strategier struktureras först efter två huvudtyper av strategier och sedan i tre underliggande strategikategorier, denna meningskoncentrering och strukturering av strategierna presenteras avslutningsvis med hjälp av en matris.

6.7 FÖRFÖRSTÅELSE

Innan jag påbörjade arbetet med denna uppsats kände jag inte till speciellt mycket om Aspergers syndrom. Åtminstone inte i teorin. Till min förförståelse hör att jag under hela min uppväxt haft personer i min nära omgivning som har Aspergers syndrom. Detta är dock något som jag tidigare inte varit medveten om vilket har fått konsekvensen att flera av de karaktäristiska personlighetsdragen hos en person med Aspergers syndrom varit ett naturligt inslag i min vardag och inte något jag sett som avvikande.

Min förförståelse har med stor sannolikhet påverkat mitt val av perspektiv och även hur jag formulerat syfte och frågeställningar. Vidare har den säkerligen även påverkat min bearbetning av det empiriska materialet och lett till att jag har fokuserat på saker som någon annan med en annan förförståelse möjligen inte hade givit lika stor vikt.

6.8 VALIDITETS- OCH RELIABILITETSASPEKTER

Utifrån en hermeneutisk utgångspunkt är det svårt att tala om vad som är möjligt att validera med anledning av att hermeneutiken anser att fakta produceras genom subjektiva tolkningar (Alvesson & Skoldberg, 1994). Den här studien har precis som de flesta andra studier både styrkor och svagheter vad gäller validitet och reliabilitet.

När man genomför intervjuer över Internet uteblir transkriberingsprocessen vilket gör att man undgår ett steg i forskningsprocessen där forskarens tolkning av det sagda annars hade ägt rum. Den skrivna text som uppstår under intervjun, vare sig denna genomförs via chat eller e-post, är klar för analys omedelbart efter att intervjun har avslutats. Detta intervjumaterial är dessutom formulerat precis så som intervjuare och informant avsåg att det skulle formuleras, vilket kan anses öka validiteten och reliabiliteten (Kvale & Brinkmann, 2009).

Ytterligare en styrka är att studiens metod måste anses lämplig i förhållande till syfte och frågeställning eftersom syftet är av kvalitativ art och enbart kan besvaras genom kvalitativ metod. Vidare har onlineintervjuer lämpat sig särskilt väl för målgruppen med anledning av att en traditionell intervjusituation (öga mot öga) enligt informanterna hade kunnat upplevas stressande och obekvämt.

En svaghet med studien är däremot att en pilotintervju uteblev. Det hade helt klart ökat validiteten och reliabiliteten om intervjuguiden hade modifierats efter en pilotintervju.

Tillförlitligheten handlar delvis om huruvida informanterna hade svarat annorlunda om intervjuaren varit en annan, det vill säga att intervjuaren på något sätt påverkar hur informanten svarar. Med anledning av att intervjuerna huvudsakligen genomfördes via e-post har jag som intervjuare inte samma möjlighet att utveckla mina frågor som jag hade haft i en traditionell intervjusituation. Det är inte heller lika enkelt för informanterna att ställa motfrågor eller att be mig utveckla en fråga. Detta innebär både för- och nackdelar. Utifrån reliabilitetsaspekten innebär detta en fördel då jag som forskare inte kan styra de medverkande till att svara på ett visst sätt eftersom jag har begränsade möjligheter att utveckla och förklara vad jag menar med en fråga (Kvale & Brinkmann, 2009). En nackdel är att informanterna kan missuppfatta en fråga och svara utifrån sin tolkning utan att jag som forskare har möjlighet att upptäcka detta.

Föreliggande studie kan rimligen anses ha hög reliabilitet med anledning av att resultaten på många sätt överensstämmer med tidigare forskning.

Reliabiliteten gynnas ytterligare av metoden onlineintervju med anledning av att informanterna direkt ser det empiriska materialet, då deras skriftliga svar på frågorna inte har ändrats överhuvudtaget sedan de skrev dem. Att använda chatprogram eller e-post möjliggör också för informanten att i efterhand kontrollera sina svar och eventuellt upptäcka felaktigheter och då kontakta mig. Denna aspekt av metoden bör enligt min mening anses likvärdigt med att återsända transkriberade intervjuer till informanterna för genomläsning, vilket ökar reliabiliteten (Kvale & Brinkmann, 2009).

Vid onlineintervjuer kan jag som forskare inte vara säker på vem det är jag intervjuar, och det finns inget säkert sätt att ta reda på om informanten ljugit om exempelvis ålder eller kön. Att genomföra kvalitativa onlineintervjuer kan även innebära svårigheter att avgöra avsikt och ärlighet i de medverkandes deltagande (Hewson & Laurent, 2008). Jag skulle dock vilja påstå att informanter kan ljuga även i en traditionell intervjusituation. Den största skillnaden mellan en onlineintervju och en traditionell intervju är att intervjuare vid onlineintervjuer inte ser informanten. Vid en traditionell intervjusituation ser intervjuare visserligen informant, men hur mycket kan jag som intervjuare faktiskt konstatera av att se en person? Jag kan göra antaganden om ålder, kön och sanningshalt i informantens utsagor, men kan jag verifiera dessa? Som jag ser det får varje forskare göra ett val om han eller hon väljer att lita på sina informanter eller inte.

6.9 ETISKA ASPEKTER

Vid forskning finns det fyra huvudkrav som en forskare måste beakta under arbetets gång; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2002).

Informationskravet innebär att forskaren är ålagd att förklara för de som berörs av forskningen om syftet med undersökningen. Detta krav uppfylldes i och med att jag i annonsen på forumet tydligt beskrev syftet med studien. Om jag vid ett senare tillfälle hade hämtat uppgifter från ytterligare personer skulle jag enligt informationskravet varit obligerad att även beskriva studiens syfte för dem (Kvale & Brinkmann, 2009; Vetenskapsrådet, 2002). Kravet om samtycke innebär att forskaren måste inhämta samtycke från alla som deltar i undersökningen. Med anledning av att jag inte har träffat mina informanter har jag utgått från att de lämnar sitt samtycke till att delta i samband med sin anmälan. Vidare har jag både i annonsen och när

informanterna anmält sitt intresse att delta tydligt förklarat att de när som helst har rätt att avsluta sitt deltagande och att jag då inte behöver veta orsaken till detta (Kvale & Brinkmann, 2009; Vetenskapsrådet, 2002).

Vad gäller konfidentialitetskravet måste internetbaserade undersökningar vara fördelaktiga eftersom informanterna ges möjlighet att själva bestämma hur anonyma de önskar vara. Vissa av de som deltagit i föreliggande studie har inte uppgett sitt riktiga namn utan har endast använt sitt användarnamn på forumet och sin e-postadress. Några e-postadresser har innehållit vad som kan vara informantens riktiga namn men detta är inget jag med säkerhet kan säga. Med anledning av detta lämpar sig internetbaserade undersökningar särskilt väl när studiefenomenet är av mer sensitiv karaktär (Hewson & Laurent, 2008). En osäkerhet gällande Internet kopplat till konfidentialitetskravet är hur stor sannolikheten är att någon obehörig eller behörig (exempelvis en moderator) kan få tillgång till det empiriska materialet. Jag har förvarat informanternas svar på mitt e-postkonto samt i min dator, och båda dessa förvaringar kräver ett lösenord för åtkomst.

När man genomför onlineintervjuer är det viktigt att beakta att informanten kan känna sig mer bekväm att ta upp frågor av mer sensitiv karaktär än om man befunnit sig i en traditionell intervjusituation. Det är viktigt att jag som forskare är medveten om detta när jag presenterar mitt resultat (Kvale & Brinkmann, 2009). Om jag hade övervägt att publicera något som skulle kunna vara känsligt för någon informant hade jag kontaktat denne för att inhämta ett godkännande, jag har dock inte haft behov att detta. Däremot har jag informerat respektive informant om att jag både kommer publicera en länk till den färdiga uppsatsen i diskussionstråden på forumet samt skicka en länk till deras e-postadress.

Som forskare är det viktigt att vara medveten om sin roll och reflektera kring denna, särskilt i förhållande till informanten. Jag inleder en relation med informanten oavsett om denna endast fortgår under en begränsad tid (Kvale & Brinkmann, 2009). Eftersom ämnet som diskuteras i denna studie är relationer är det viktigt att jag är tydlig inför informanterna med min roll. Jag upplever att onlineintervjuer är mer anonyma inte bara för informanten utan även för mig som forskare och jag har inte blivit kontaktad av någon av informanterna efter att intervjuerna har avslutats. Däremot berättade jag för informanten som intervjuades via MSN Messenger att jag direkt efter intervjun skulle ta bort denne som ”vän” från mitt medlemskonto, vilket informanten tycktes ha full förståelse för.

6.10 UPPSATSENS FORTSATTA DISPOSITION

Informanternas svar och beskrivningar är mycket varierande i fråga om detaljrikedom. Vissa av informanterna har givit långa svar där de redogör för flera tänkbara förklaringar till ett visst fenomen medan andra svar är av mer kortfattad karaktär. De mer detaljerade svaren har fördelen att man som forskare får en större inblick i den medverkandes tankevärld medan de mer kortfattade beskrivningarna i många fall kan vara fördelaktiga eftersom de på ett direkt sätt redogör för det som den medverkande anser är poängen.

I nästkommande kapitel presenteras resultat och analys först utifrån de teman som genom meningskategoriseringen identifieras i det empiriska materialet, nämligen; tolerans, självbild, engagemang och gemensamma intressen samt kommunikation. Därefter redogörs för en analysöversikt där en övergripande analys presenteras, bland annat med hjälp av en matris över de strategier som synliggjorts. Kapitlet avslutas med konklusioner som framträtt i studiens resultat och analys.

7 RESULTAT OCH ANALYS

Studiens huvudresultat utgörs av de strategier som informanterna ger uttryck för. Dessa är av mycket varierande slag och beskriver både hur informanterna själva handlar i olika sociala situationer samt hur de upplever att andra borde agera i relation till dem själva. Vidare beskrivs strategierna utifrån olika sammanhang och aktualiseras vid olika tillfällen i den relationsskapande processen, både vid inledandet av en relation och vid upprätthållandet av en nära relation. Det är först under analysöversikten som dessa strategier presenteras och förklaras mer ingående.

Ytterligare ett huvudresultat är att informanterna framhåller vikten av tolerans för att en nära relation ska kunna uppstå såväl som upprätthållas. Tolerans beskrivs på olika sätt och under olika delar i intervjun och framhålls således som viktigt både vid inledandet av en relation och vid upprätthållandet av en nära relation. Gemensamt beskrivs tolerans som att den andre måste ha överseende med informanternas personlighetsdrag och respektera dessa. Det finns en önskan hos flertalet informanter att de i en nära relation ska accepteras och respekteras för den person de är.

7.1 TOLERANS

En majoritet av informanterna beskriver att en förutsättning för att en nära relation ska uppstå och upprätthållas är att de upplever att de kan vara sig själva inför den andre. Informanternas beskrivningar av vad det innebär att tillåtas vara sig själv varierar. Felix beskriver att det är viktigt för honom att han i en nära relation ges möjlighet att *vila*, med vila menar han att han kan koppla av och inte känna stress över att behöva analysera sig själv i samspelet med den andre. Även Johan skriver att det är viktigt för honom att han tillåts vara sig själv i en nära relation, detta upplever han då han inte behöver dölja sina dåliga sidor eller egenheter för den andre. Klara beskriver att hon för att känna sig bekväm i att kunna vara sig själv måste kunna tala om vad som helst utan att bli kritiserad. Vidare berättar Klara följande:

”Förutsättningen för att jag ska kunna ha en nära relation med någon är att jag kan vara helt mig själv utan att bli kritiserad. Denna känsla får jag i större utsträckning med Aspergare än med ”vanliga” människor... Den som står mig närmast just nu är en kille som jag lärt känna via Aspergerforum och träffat i drygt två månader. Han visar intresse för mig som person och han lyssnar alltid på mig. Jag kan vara helt mig själv i hans sällskap och kommunikationen är rak.”

Klara redogör här för att hon upplever att det är lättare att ha nära relationer med andra som har Aspergers syndrom eftersom hon då har lättare att vara sig själv. Denna åsikt delas även av Björn som under intervjun berättar att han har två väldigt nära vänner varav en har en konstaterad Aspergers syndrom-diagnos och den andre vännen väntar på att bli utredd. Han berättar att hans relation till dessa två vänner skiljer sig från andra relationer eftersom acceptansen för missförstånd enligt hans erfarenheter här är större.

Temat tolerans kommer också upp i svaren om hur informanterna önskar att de blev bemötta när de träffar nya människor. Hälften av informanterna beskriver att de önskar att de i större utsträckning blev bemötta med respekt eller acceptans från sin omgivning. Felix och Johan förtydligar detta med att de vill bli bemötta förutsättningslöst och utan att andra i omgivningen ställer stora krav på social kompetens. Felix och Johan uttrycker med andra ord att de önskar att människor i det omgivande samhället hade större tolerans för olikheter.

David beskriver att han upplever att han ofta bli bemött som en liten pojke och att han i stället vill bli bemött som en vuxen man. Han förklarar att en vuxen man enligt hans åsikt blir bemött med respekt och förtroende, något som han saknar. Mia beskriver en liknande erfarenhet, då hon skriver att hon vill att människor hon möter ska ta henne på större allvar och försöka förstå henne bättre.

När det handlar om att upprätthålla en nära relation berättar hälften av informanterna att detta försvåras eftersom de upplever sig som mindre bra på att höra av sig och hålla kontakten, vilket är något som den andre i relationen måste ha överseende med för att relationen ska fungera. Tre informanter beskriver att det för deras del ofta är nödvändigt att den andre agerar initiativtagare och således tar det största ansvaret för att relationen upprätthålls. Jenny och Klara skriver vidare att de har telefonskräck men att de flesta av deras vänner vet om detta och respekterar det. Klara berättar vidare att hon av denna anledning främst upprätthåller sina nära relationer via sociala medier på Internet, som exempel tar hon upp MSN Messenger, Skype, e-post och Aspergerforum.

Måns beskriver en annan strategi som innebär att han försöker kompensera att han är mindre bra på att höra av sig genom att på andra sätt visa att han är intresserad av att ha en relation:

”Eftersom jag inte är en person som hör av sig (förutom i sällsynta fall) eller sällan tar egna initiativ till att umgås så försöker jag kompensera på andra sätt: bland annat genom att alltid ställa upp (tjänster), alltid försöka tacka ja till sociala inviter (även då jag tycker det är jobbigt) och bara vara allmänt schysst.”

Senare i intervjun berättar Måns att han tycker att båda i relationen ska ansvara för upprätthållandet av en nära relation och att det är orättvist att lägga hela ansvaret på den ena av parterna. Kanske är det av denna anledning han känner ett behov att kompensera för sina brister vad gäller att hålla kontakten vid liv.

Elin är en utav fyra informanter som tar upp nära relationer i familjen någon gång under intervjun. Hon skriver så här:

”En nära relation innebär för mig att relationen känns naturlig och bekväm. En samhörighet och förståelse med och för varandra. Detta är något jag delar med väldigt få personer varav alla utom en är genetiskt besläktad med mig. De personer jag har en nära relation till/med är mina två barn, min yngre bror och min sambo. Den samhörighet jag känner med min sambo är en samhörighet jag inte tidigare har känt med någon utöver barnen och min bror, så det är en helt ny upplevelse för mig.”

Här berättar Elin att en nära relation enligt henne är en relation som känns naturlig och bekväm och att detta är något som hon främst upplever med sina familjemedlemmar. Förutom Elin berättar Jonas att även han har nära relationer inom familjen. De övriga två informanter som påtalar familj gör det utifrån en motsatt ståndpunkt. Till skillnad från Elin och Jonas berättar Klara och Jenny att de inte upplever sig ha nära relationer till andra i sin familj. Klara konstaterar i sitt svar att det faktum att man är släkt inte måste innebära att man har nära relationer med varandra. Jenny berättar att hon visserligen står nära sin son men ger en ingående förklaring till vad hon i övrigt tänker kring familj och släkt i detta sammanhang:

”Jag känner ingen som helst samhörighet med mina föräldrar och min bror med familj, De är den släkt jag har någon kontakt med. Jag glömmer bort dem ofta. Jag tycker att det är jobbigt

att vara bunden genom släktskap med dessa personer som jag annars inte skulle haft något med att göra. Jag kanske träffar dem någon gång per kvartal. Skulle vara betydligt mer sällan om jag fick välja själv.”

Det är alltså förhållandevis få informanter som beskriver relationer inom familjen och dessa är dessutom av mycket skiftande karaktär.

Tolerans innefattande acceptans och respekt från omgivningen är alltså ett tema som informanterna frekvent återkommer till under olika avsnitt i intervjun, både gällande bemötande från andra i det sociala livet i stort, inledande av relationer samt vid upprätthållandet av nära relationer.

7.1.1 ANALYS

Att ha en nära relation kan främja empowerment eftersom man i en nära relation med stor sannolikhet upplever det Starrin (2007) avser med emotionell energi. När vi är med en annan som är viktig för oss och som vi trivs med borde vi enligt Starrin (ibid.) stärkas som personer. Informanterna beskriver att en förutsättning för att en nära relation ska fungera är att de kan känna sig bekväma att kunna vara sig själva. Sett utifrån ett empowermentperspektiv borde denna aspekt av en nära relation vara universell, alla människor vill troligtvis vara bekväma och som en informant uttrycker det uppleva att de kan vila i en nära relation.

Kan en relation verkligen kategoriseras som nära om man inte ges möjlighet att vara sig själv? Möjligen riskerar en sådan relation att rinna ut i sanden och upphöra. Utifrån begreppet självschema tycks denna uppfattning få stöd. Enligt Mead påverkas våra självuppfattningar och i förlängningen vårt självschema främst av de speglingar av oss själva som vi tar emot från de som står oss nära (Helkama et al., 2000), just nära relationer är med andra ord viktiga för våra självuppfattningar. Vårt självschema påverkar som sagt vilken ny information om oss själva vi tar till oss samt i hur stor utsträckning vi tar till oss denna (ibid.). Om vi frekvent umgås med någon som avspeglar en bild av oss själva som inte stämmer överens med våra självuppfattningar är sannolikheten stor att vi inte trivs i relationen. Med anledning av att vi i denna relation hela tiden konfronteras med bilder av oss själva som inte stämmer överens med vårt eget självschema är risken stor att vi antingen väljer att undgå dessa bilder genom att avsluta relationen eller börjar anpassa oss efter hur den andre ser oss. Oavsett vilket av dessa alternativ vi väljer att handla utifrån är det min uppfattning att detta troligtvis inte är en relation där vi upplever att vi kan vara oss själva eller känna oss trygga. Det är särskilt en person vars självschema präglas av negativa självuppfattningar som i denna situation skulle vara benägen att anpassa sig för att tillmötesgå den andre (ibid.), och detta skulle i förlängningen kunna leda till att hans eller hennes självschema även fortsättningsvis är av främst negativ karaktär.

I en nära relation där vi i stället upplever acceptans och respekt för vår person är sannolikheten stor att den information om oss själva som vi tar till oss från den andre stämmer väl överens med vårt självschema och därför inte är särskilt svår att strukturera och bearbeta, i synnerhet om vi har ett självschema som främst präglas av positiva självuppfattningar (Helkama et al., 2000). Vidare skulle dessa speglingar eventuellt innebära att vårt självschema stärks och i ytterligare utsträckning präglas av en positiv karaktär. En relation av detta slag kan eventuellt resultera i att om denne nära vän vid exempelvis en konflikt säger något sårande har vi goda förutsättningar att då förbise detta och inte ta till oss vilket möjliggör att relationen tillåts växa och fördjupas.

Två av informanterna beskriver att de upplever att de i större utsträckning känner att de kan vara sig själva i relationer med andra som också har Aspergers syndrom och utifrån begreppet självschema är detta kanske inte speciellt överraskande. Även om varje individs självschema är personligt och således inte likt någon annans (Helkama et al., 2000), skulle jag vilja påstå att två personer med liknande erfarenheter borde ha självschema som i varje fall till viss del liknar varandra. Om man utgår från denna premiss är det inte svårt att förstå att två personer med Aspergers syndrom har förutsättningar att lättare acceptera varandras olikheter, särskilt med tanke på att dessa personlighetsdrag kan vara en del i diagnosen som båda har. Det är dock viktigt att i detta sammanhang framhålla att det faktum att två personer delar en diagnos inte måste innebära att dessa två kommer ha lättare att komma överens. Oavsett diagnos har alla olika personligheter och samma erfarenheter och upplevelser kan ha olika betydelse för olika personer. Man kan dessutom i detta sammanhang fråga sig om det faktiskt innebär större acceptans för olikheter om dessa så kallade olikheter hör till det ”normala” för båda parter i relationen. Utifrån socialpsykologin skulle man även kunna förklara denna upplevelse, att ha lättare att inleda och upprätthålla en nära relation med en annan som också har Aspergers syndrom, med att Klara och Björns inställning till dessa vänner möjligen skiljer sig från deras inställning till andra med anledning av att de här kan ha vissa särskilda förväntningar på att det ska finnas likheter dem emellan. Denna skillnad i förhållningssätt påverkar rimligtvis hur de uppträder i förhållande till den andre, vilket möjligen kan få konsekvensen att de uppträder mer avslappnat mot en annan som också har Aspergers syndrom.

Hälften av informanterna tar upp att de önskar att de blev bemötta med acceptans och respekt från sin omgivning. Enligt min uppfattning delas denna önskan rimligtvis av fler än dessa informanter. Vem vill inte bli bemött med acceptans och respekt? Både utifrån den bekräftande modellen samt ett empowermentperspektiv kan det få förödande konsekvenser för en person att ständigt bli bemött av nedvärderande attityder från det omgivande samhället (Swain & French, 2000; Starrin, 2007). Även en person som i grunden har en positiv uppfattning om sig själv kommer efter ett tag av upprepade negativa projiceringar av sig själv vara tvungen att bearbeta dessa och på något sätt strukturera dessa utifrån sitt självschema (Helkama et al., 2000). Han eller hon kommer med stor sannolikhet så småningom vara tvungen att implementera dessa negativa attityder i sin självuppfattning vilket kan leda till att individens självkänsla försämras.

Att en nära relation ofta kräver en ömsesidighet bland annat genom att båda parter ger och tar något av relationen är något som ett par av informanterna ger uttryck för och som enligt min mening bör vara en allmängiltig hypotes. Hälften av informanterna redogör för att den andre i en nära relation måste ha överseende med deras tillkortakommanden vad gäller att upprätthålla en kontinuerlig kontakt. Detta borde inte i sig vara något direkt problem för en nära relation och två av informanterna skriver dessutom att de har vänner som accepterar och respekterar detta. Måns beskriver att han med anledning av att han upplever ömsesidigheten som viktig väljer att kompensera sin vän bland annat genom att ställa upp med tjänster. Denna strategi kan enligt ett empowermentperspektiv vara ett sätt för Måns att säkra sin ställning i relationen eftersom han genom denna kompensation gör vad som står i hans makt för att garantera en ge-och-ta-balans i relationen. Att kompensera en brist man är medveten om borde alltså enligt ett empowermentperspektiv vara en utmärkt strategi för att upprätthålla en nära relation.

Att en majoritet av informanterna framhåller vikten av att bli accepterade av sin omgivning kan tyda på att de har tidigare erfarenheter av att inte bli accepterade och respekterade (Helkama et al., 2000). Informanternas beskrivningar av behovet att bli bemötta med tolerans från både nya kontakter och nära vänner kan kopplas till deras självbild som av många

informeranter implicit beskrivs som bristande särskilt när det kommer till att sociala färdigheter och att skapa nya kontakter.

7.2 SJÄLVBILD

Informeranterna uttrycker unisont att de upplever svårigheter att inleda social interaktion med nya människor. Beskrivningarna gällande upplevelser av att träffa nya människor är överlag mer begränsade och kortfattade vilket kan tyda på en viss osäkerhet hos informanterna. Dessa svar tenderar dessutom att redogöra för främst negativa upplevelser av att träffa nya människor.

Informeranternas beskrivningar av hur de upplever att träffa nya människor innehåller främst begrepp som skrämmande, fysiskt- och psykiskt ansträngande och obehagligt. Johan ger följande beskrivning av hur han upplever det att träffa nya människor:

”Fysiskt utmattande, då jag måste hålla koll på allt för att över huvud taget hänga med och kunna svara på tilltal och inte vara allt för socialt klumpig. Det leder till att jag normalt inte orkar med att träffa nya folk längre än en timme.”

I likhet med Johan förklarar en majoritet av informanterna att de känner olustkänslor inför att träffa nya människor eftersom de inte vet riktigt vad de ska säga eller hur de ska bete sig. Elin beskriver att hon när hon möter en ny människa måste vara väldigt koncentrerad för att läsa av kroppsspråk, ansiktsuttryck och tonläge eftersom hon inte är van vid hur just den här personen uttrycker sig. Jonas berättar att han blir väldigt ställd av att möta någon spontant och att han då har svårt att komma på vad han ska säga. Ofta försöker han i stället slingra sig och komma på någon ursäkt för att få avlägsna sig.

En majoritet av informanternas svar på frågan om vad som skulle underlätta för dem att ta kontakt med andra inleds genom att informanten mer eller mindre explicit hänvisar till en brist av något slag.

”Att våga ge människor en chans, och att snabbare reflektera över situationer så att jag kan analysera fram vad jag gjorde rätt och använda samma princip i nästa möte.”

Här redogör Jonas implicit att han har en brist gällande social kompetens och att han tror att om han blev bättre på att snabbt tolka andras signaler och besvara dessa skulle det vara enklare för honom att ta kontakt med andra. Mia skriver att hon önskar att hon hade ett lexikon som beskrev människan och människans underliga beteenden. Även denna kommentar ger uttryck för en upplevelse av att ha svårt att förstå varför människor ibland agerar eller säger som de gör. David uttrycker mer direkt att han har svårt för det sociala samspelet då han skriver att han tror att det hade varit lättare för honom att ta kontakt med andra om han förstod och vore bättre på hur han ska ta kontakt.

Måns beskrivning skiljer sig från de övriga informanternas svar eftersom han lägger lösningen på sina svårigheter att ta kontakt med andra utanför sig själv. Måns tror att det skulle vara enklare för honom att ta kontakt med andra under följande förutsättningar:

”Om jag hade någon vän eller flickvän som inte hade något emot att dra med mig på massa saker (och insistera på det). Dvs om någon annan gjorde jobbet. Det låter hemskt att uttrycka det så men jag tror att det är nog det enda sättet, tyvärr.”

Nedan citeras Johan som inleder sitt svar på frågan hur han tar kontakt med nya människor på följande vis:

”Jag tar inte kontakt, jag blir kontaktad.”

I likhet med Johan svarar David kort och koncist att han låter andra ta kontakt med honom först. Även andra informanter beskriver i likhet med Johan, David och Elin att de ofta blir kontaktade. Klara berättar att hon upplever att folk dras till henne vilket hon tycker är bekvämt eftersom det för hennes del innebär att hon kan välja vilka hon vill tala med och inte. Alla informanter uppger på olika sätt att de har svårt att ta kontakt med nya människor de möter öga mot öga. Ett par av de medverkande skriver att de upplever det lättare att ta kontakt med nya människor via Internet.

Johan berättar att han har ställt upp vissa regler för hur han bemöter vem. Som exempel förklarar han att han ger en kvinnlig vän en kram och ett ”hej” medan en manlig vän får ett handslag och ett ”hej”. Hälften av informanterna beskriver att de upplever det fördelaktigt att ta till enkla och så att säga säkra hälsningsfraser som ”hej, jag heter...” eller ”hur mår du?”. Elin berättar att hon brukar tala om vädret eller om något ämne som är aktuellt i media. Vidare skriver Elin att hon egentligen inte alls har svårt att *få* kontakt. Hon berättar att hon brukar bemöta folk med ett leende och att de sedan ofta tar kontakt och inleder ett samtal med henne. Hon uttrycker en viss ambivalens inför att ta eller få kontakt med främmande människor. Samtidigt som hon på ett positivt sätt uttrycker att hon har lätt att få kontakt med andra skriver hon att hon önskar att hon kunde få bemöta andra människor med vänlighet utan att tvingas in i ett längre samtal. Även Jenny skriver att hon önskar att folk var mer återhållsamma och inte trängde sig på så mycket. Hon berättar att hon ibland känner att folk dras till henne och inte låter henne vara ifred.

Två av informanterna uttrycker explicit en ambivalens inför att träffa nya människor. Klara skriver att hon vid vissa tillfällen upplever det påfrestande att träffa nya människor men att hon ibland även kan uppleva det positivt. Hon berättar att hennes upplevelse av mötet är beroende av vilka människor hon träffar samt i vilket sammanhang mötet äger rum. Felix berättar att han tycker att det är skrämmande men samtidigt roligt eftersom han är en social person som vill ha andra människor omkring sig. Även andra informanter ger implicit uttryck för en liknande ambivalens gällande att träffa nya människor. En majoritet av informanterna tycks ha en önskan om att vidga sitt kontaktnät samtidigt som de drar sig från att ta kontakt med nya människor med hänvisning till sina brister vad gäller social kompetens eller dåligt självförtroende.

Fyra informanter beskriver att deras brist på tillit till andra innebär att de har svårt att ha en nära relation. De skriver vidare att de tror att en nära relation skulle underlättas om de själva vågade lita mer på andra och öppna sig mer för andra. En av dessa informanter är Felix som tidigare under intervjun har berättat att han har svårt att ta kontakt med människor av den anledningen att han under trettio års tid har tagit skada av tidigare sociala erfarenheter och till följd av det utvecklats en social fobi. Felix ger följande beskrivning av vad han tror skulle underlätta för honom att ha en nära relation:

”Om jag finge orken tillbaka på något sätt. Och stryktåligheten. Självförtroendet tror jag är ett mindre problem numera, men det har tagit lååååång tid att någotsånär reparera... och att jag litade mer på andra när jag väl har insett att jag kan det. Jag är så djävla less på det här

inre behovet att sätta upp skärmar för mina "mjukaste" sidor till och med i mina närmaste relationer."

Måns skriver att han tror att en nära relation för hans del skulle underlättas om han vågade vara mer öppen och berätta mer om sig själv utan att bry sig om vad andra skulle tycka. Vidare säger Måns att han hindras från att tala mer om sig själv och bjuda mer på sig själv eftersom han är orolig och upptagen av att analysera situationen.

Jenny berättar att hon tror att en nära relation skulle vara enklare om hon vågade lita på andra och lita på att de tycker att hon är värd att vara vän med. I likhet med hennes beskrivning uttrycker Jonas att en nära relation skulle kunna underlättas om han vågade ge mer av sig själv till någon annan och inte hindrades av dåligt självförtroende.

7.2.1 ANALYS

Enligt socialpsykologin präglas vårt självschema av våra tidigare upplevelser av hur andra har uppfattas oss (Helkama et al., 2000), vilket leder till slutsatsen att de informanter som har en önskan om att bli bemötta med tolerans från sin omgivning med stor sannolikhet inte blivit bemötta av detta tidigare. Informanterna uttrycker som sagt gemensamt att de upplever svårigheter att inleda social interaktion med andra vilket kan vara ett resultat av tidigare misslyckade försök att inleda kontakter (ibid.). Även det faktum att beskrivningarna av att träffa nya människor är kortfattade kan tyda på att tidigare erfarenheter av att träffa nya människor har varit av negativ karaktär. Dessa faktorer kan vara anledningen till att informanterna överlag tenderar att framställa sina sociala färdigheter på ett negativt sätt genom att på olika sätt beskriva brister hos sig själva.

Flertalet av informanterna berättar att de upplever olustkänslor inför att möta nya människor. Utifrån socialpsykologins antagande att vår inställning till nya situationer präglas av tidigare erfarenheter (Helkama et al., 2000) blir det intressant att reflektera över om informanterna även kände på detta sätt innan de blev diagnostiserade med Aspergers syndrom. Med stor sannolikhet upplevde de svårigheter i mötet med annan på samma sätt då som de gör idag eftersom Aspergers syndrom inte är ett tillstånd som plötsligt uppträder hos en individ (Attwood, 2008). Däremot skulle vi enligt socialpsykologin kunna argumentera för att dessa upplevelser förstärks av förnimmelsen av tidigare negativa upplevelser av en liknande situation. Dessa negativa upplevelser kan dessutom leda till att individerna i framtiden försöker undgå att utsätta sig för situationer av detta slag vilket i sin tur kan innebära ett avståndstagande från sociala relationer (Helkama et al., 2000).

Det är utifrån denna aspekt intressant att belysa hur informanterna förhåller sig till och hanterar att möta nya människor. Jonas använder sig av vad jag väljer att kalla en *undvikande strategi*, då han berättar att han tenderar att försöka hitta en ursäkt att få avlägsna sig om han överraskande hamnar i en social situation. Motsatsen till en undvikande strategi kallar jag en *konfronterande strategi* och till dessa hör bland andra; att bemöta någon med ett leende och på så sätt inbjuda till vidare interaktion, att stadga särskilda regler för hur man bemöter olika personer i olika sammanhang samt att använda sig av särskilda bestämda fraser eller samtalsämnen. Dessa konfronterande strategier är att föredra utifrån ett empowermentperspektiv eftersom de innebär att individen på olika sätt tar kontroll över situationen och på så sätt öka sina chanser att känna emotionell energi (Starrin, 2007). Vidare kan de konfronterande strategierna påstås främja empowerment eftersom de även ökar individens chanser att han eller hon lämnar den sociala interaktionen med en ny positiv

erfarenhet, vilket vidare kan gynna ett positivt självschema och således stärka en god självkänsla (Helkama et al., 2000).

När informanterna ombeds beskriva faktorer som de upplever skulle kunna underlätta inledandet och upprätthållandet av en relation hänvisar de huvudsakligen till faktorer som ligger inom dem själva och således tillhör olika aspekter av deras personlighet eller personlighetsdrag. Utifrån socialpsykologin kan detta bero på att deras upplevelser inte tycks upplevas av andra som befinner sig i samma situation vilket kan leda en individ till slutsatsen att problemet måste bero på inre faktorer (Helkama et al., 2000). Det är enbart en informant som beskriver en förenklade faktor som ligger utanför honom själv. Nämligen Måns som skriver att han tror att det enda som skulle kunna hjälpa honom att ta kontakt med nya människor skulle vara en initiativtagande vän eller flickvän. Detta konstaterande får dock implicit en liknande innebörd som de andras svar på frågan om vad som kan underlätta att ta kontakt med nya bekanskap eftersom även Måns svar ger uttryck för en svårighet att identifiera sådana faktorer. Hur kommer det sig att informanterna överlag tycks ha en sådan negativ uppfattning av sina egna resurser och potentiella möjligheter att inleda och upprätthålla nära relationer?

Flera av informanterna framhåller att de tror att de hade haft enklare att inleda och upprätthålla nära relationer om de hade haft lättare att öppna sig. Som anledning till varför de inte öppnar sig i större utsträckning nämner informanterna rädsla för vad andra ska tycka och brister i tilliten till andra. Beror det på att de är rädda att andras uppfattning om dem ska förändras om de öppnar sig och berättar mer om sig själva för den andre?

Några av informanterna ger uttryck för en ambivalens gällande en vilja att utvidga sitt kontaktnät parallellt med en tendens att dra sig från att söka kontakt med andra. Detta kan ha att göra med tidigare misslyckade försök att skapa kontakt. Kanske kan denna ambivalens också ha att göra med att den självuppfattning som diagnosen Aspergers syndrom innebär inte fullt stämmer överens med deras eget självschema. De kanske egentligen upplever sig ha lätt att ta kontakt men eftersom de har blivit diagnostiserade med Aspergers syndrom borde de ha svårigheter för socialt samspel?

7.3 ENGAGEMANG OCH GEMENSAMMA INTRESSEN

Detta tema handlar först om vikten av engagemang för varandra i en nära relation. Engagemang och intresse för varandra har framförts av hälften av informanterna som en förutsättning för att en nära relation ska växa fram och senare även upprätthållas. Detta engagemang beskrivs av informanterna i ord som samhörighet och intresse av att vilja förstå varandra både vad gäller den direkta kommunikationen samt på en djupare nivå genom att visa intresse för varandras tanke- och känslvärld.

Felix uppger att det för honom är självklart att man måste samtala om tankar för att en nära relation ska fungera. Elin som tidigare under intervjun har berättat att hennes barn, sambo och bror står henne närmast skriver att hon upprätthåller en nära relation genom att aktivt intressera sig för den andre och direkt ställa frågor om bland annat den andres tankar och känslor. Vidare ger hon följande beskrivning för hur hon upprätthåller en nära relation:

”Jag visar intresse för de personer jag har nära, något som är enkelt då de alltid intresserar mig. Vi gör också saker tillsammans. Åker på manga/animékonvent, spelar kort, ritar, leker,

spelar sällskapsspel, gör läxor, diskuterar, umgås. Personligen tror jag nyckeln till att hålla en nära relation vid liv är engagemang och intresse för personen i alla avseenden.”

Jonas utvecklar behovet av intresse för varandra genom att beskriva att han upplever att han ibland måste ge avkall på sina egna behov för att tillmötesgå sin sambo, som exempel tar han upp att han ibland släpper sitt specialintresse för att tillbringa tid med sin sambo.

Något som kan väcka ett intresse för en annan är om man delar ett gemensamt intresse. Den andra delen av detta tema handlar därför om gemensamma intressen och hur dessa enligt informanterna kan underlätta både inledandet av en relation men också vara en förutsättning för att en nära relation ska upprätthållas.

Att ha ett gemensamt intresse eller ett givet ämne, till exempel något arbetsrelaterat, kan enligt fyra av deltagarna göra det lättare att ta kontakt med nya människor. Björn och Jenny beskriver att de upplever det som lättare att ta kontakt i arbetslivet än i privatlivet, eftersom de på sitt arbete vet vad de förväntas tala om. Björn berättar att han inte har några problem att ta kontakt med människor som han möter på sitt arbete. Jenny beskriver i sitt svar på frågan om hur hon tar kontakt med nya människor att ett intresse kan underlätta mötet:

”Jag har inte alls lätt att ta kontakt, och jag har heller ingen vilja att göra det. Men ibland går det fantastiskt lätt, om vi upptäcker att vi har gemensamma intressen, eller att det är i något engagerande tjänsteämne.”

Jonas konstaterar att det faktum att han har svårt att ta kontakt inte innebär att han har svårt för att tala:

”Ett samtal med mig inleds bäst genom att diskutera saker man anser vara viktiga, ofta under debatt-liknande förhållanden. ’Djupa frågor’, om du vill. Om det är med mig man vill samtala så håller inte ytliga samtal länge.”

Jonas berättar att han gärna samtalar med andra men då om ämnen som han anser vara relevanta, till exempel politik, kultur och historia. Vidare skriver Jonas och Måns att de upplever sin avsaknad av intresse för det personella i interaktionen med en annan som problematisk. Båda informanterna skriver att det är just det ämne som diskuteras som fångar deras intresse, snarare än den andre personen i sig. Klara och Björn tycks dela denna uppfattning, och utvecklar det genom att beskriva att de av denna anledning upplever det lättare att ha nära relationer med andra som också har Aspergers syndrom. Klara ger följande förklaring:

”Med aspergare kan man ägna sig åt något gemensamt intresse och då är intresset/aktiviteten i fokus snarare än personerna. Eller så kan man bara sitta och prata i timmar. Man har alltid fokus på det man håller på med och gör det helhjärtat. Trygghet i relationen är också viktigt, att veta att personen inte gör något oväntat.”

Björn beskriver på ett liknande sätt hur han umgås med sina två närmsta vänner, varav den ena som sagt har Aspergers syndrom och den andra väntar på att bli utredd:

”... det blir inte att man måste göra vissa saker som att gå ut och äta även om vi gör det med men det primära brukar vara att vi gör något ihop, typ löser något. Jag har haft en del bekanta som tyckt att man inte kan göra på en väldig massa olika sätt och inte fråga om vissa saker. Då skäms de säger de.”

Både Klara och Björn redogör alltså på olika sätt för att de upplever att en relation där båda har Aspergers syndrom är enklare eftersom större fokus ligger vid vad man gör och inte hur man agerar mot varandra när man umgås. Även Jenny berättar att hon misstänker att hennes närmsta väninna har Aspergers syndrom men hon utvecklar inte denna tanke vidare.

En majoritet av informanterna beskriver att ett gemensamt intresse och/eller liknande värderingar även underlättar när man ska inleda såväl som upprätthålla en nära relation.

7.3.1 ANALYS

Elin beskriver att hon tycker att det viktigaste för att en nära relation ska fungera är att parterna visar personligt engagemang för varandra. Elin berättar att hon försöker ställa frågor om den andres tanke- och känsloliv vilket kan tyda på att hon antingen väljer att inte tolka hur den andre upplever någonting eller anser sig vara oförmögen att göra dessa tolkningar utan risk för att missförstå den andre. Detta är ytterligare en strategi som jag väljer att kategorisera som en konfronterande strategi. Denna strategi, som innebär att hon frågar och aktivt ber den andre utveckla vad han eller hon känner eller tänker, gör att hon minskar tolkningsutrymmet i interaktionen. Eftersom en central aspekt i diagnosen Aspergers syndrom handlar om att individen har nedsatt förmåga till *theory of mind* (Attwood, 2008) och med andra ord inte har lika lätt som någon som inte har Aspergers syndrom att föreställa sig hur en annan tänker och känner måste detta anses vara en väldigt självmedveten strategi att använda sig av i en nära relation.

Under föregående tema konstaterades att informanterna gemensamt gav uttryck för svårigheter att ta kontakt, och dessa svårigheter tycks för många av informanterna ligga i det faktum att de inte riktigt vet vad de ska tala om då de möter en ny bekantskap. Att i en sådan situation ha ett gemensamt intresse eller givet samtalsämne underlättar enligt några informanter mötet. Här skulle man kunna föreställa sig att detta har att göra med att ett gemensamt intresse eller ett givet samtalsämne ökar redundansen, med andra ord ökar förutsägbarheten i ett meddelande (Fiske, 1997). Risken för missförstånd borde utifrån denna aspekt vara lägre om båda parter är införstådda och har en viss förförståelse för ämnet som samtalen kretsar kring, båda parter är medvetna om de konventioner som omger ämnet, två kollegor som samtalar kring ett arbetsrelaterat ämne borde således vara insatta i de normer och regler som är gällande i deras profession. Detta kan även kopplas till emotionell energi som i en utvidgad tolkning även borde kunna innebära att man upplever emotionell energi när samtalen rör ett ämne som man känner sig bekväm att samtala om (Starrin, 2007). Om så är fallet kan dessa strategier att antingen använda ett gemensamt intresse eller ett givet samtalsämne påstås gynna individen utifrån ett empowermentperspektiv.

7.4 KOMMUNIKATION

Rak och ärlig kommunikation framförs av en majoritet av informanterna i något sammanhang under intervjun. När informanterna kommer in på kommunikation skiftar, vissa tar upp det då de berättar hur de inleder relationer medan andra talar om kommunikation som en förutsättning för att en nära relation ska kunna upprätthållas.

Tre informanter tar upp kommunikation då de berättar hur de önskar att de blev bemötta. Gemensamt för de tre informanterna är att alla vill att människor var mer raka och ärliga. Klara tydliggör detta på följande sätt:

”Att folk skulle ställa konkreta frågor istället för ’Hur är det?’ osv. (Hur är VAD?). Att folk inte skulle kallprata. Att folk skulle lyssna på mig utan att avbryta. Att folk inte skulle försöka läsa tankar. Jag vill att dom ska lyssna på VAD jag säger och inte HUR jag säger det.”

Klaras önskan om att de hon möter ska vara raka mot henne delas även av Felix och Elin. Felix redogör för ärlighet som det första han kommer att tänka på när han får frågan om hur han vill bli bemött av andra. Elin skriver att hon vill att de hon möter ska vara mindre förbehållsamma och inte vakta sina ord i lika hög utsträckning som hon upplever att de gör.

Hälften av informanterna tar på olika sätt upp kommunikation som en viktig förutsättning för att en nära relation ska upprätthållas. Mia ger följande svar på frågan om hur hon upprätthåller en nära relation:

”Via kommunikation. Det är viktigt att prata om det som händer och sker, samt förklara när missförstånd uppstår. Jag har märkt att jag ofta tolkar och upplever saker helt annorlunda än andra, så då är det viktigt att förklara hur jag tänker och varför jag reagerar som jag gör. Jag förväntar mig detsamma av mina nära.”

Jonas redogör för en liknande aspekt då han skriver att det är viktigt att alltid vara helt öppna för varandra med känslor och tankar samt låta varandra veta vart man har varandra. Vidare berättar Jonas hur han gick till väga för att leva upp till detta då han och hans nuvarande sambo inledde sitt förhållande:

”Jag har aldrig varit duktig på att upprätthålla en nära relation. Aldrig. Försöker i stort sett glida på samma bana som jag alltid glidit på. Det var inte förrän jag mötte min sambo som mitt liv tog ny riktning. Det tog mig 6 månader att bevisa att jag är villig att trots mitt funktionshinder gå över mina gränser. Jag lyckades övertyga och vi har snart varit tillsammans i 1 år, sambo i 8 månader. Hade stor hjälp av mitt intresse, musik. Skrev mycket och gav henne låtar med texter för att förklara mina känslor ytterligare.”

Jonas berättar här implicit att han har svårt att tala om känslor men att han då han träffade sin sambo tog hjälp av sitt intresse för musik för att uttrycka vad han kände. Även Måns beskriver att han har svårt att öppna sig och tala om sina känslor och problem. Trots att han upplever svårigheter att själv vara öppen med vad han känner tycker han att öppen kommunikation är viktigt för att en nära relation ska fungera:

”I en nära relation så bryr sig båda parter om den andre på ett genuint sätt. Man är intresserad av varandras liv, känslor och vardag och man har lätthet för att diskutera sådana ämnen. Man umgås frekvent och båda parter tar initiativ till att umgås och höra av sig. En nära relation är också ofta präglad av öppenhet: man har inga större svårigheter att prata om sådant som är jobbigt eller hemlighetsfullt.”

Under föregående tema om engagemang och gemensamma intressen beskrevs hur Jonas gärna talade men då helst om saker som intresserade honom själv. Han uttryckte i citatet ett bristande intresse för kallprat vilket delas av Klara då hon redogör för sin erfarenhet av att träffa nya människor och kallprat på följande vis:

”Att träffa nya människor innebär oftast att man ska ’marknadsföra’ sig själv genom att pladdra på om sig själv eller att säga en massa tomma meningar bara för att läsa av varandras kroppsspråk under tiden.”

En majoritet av informanterna uttrycker ett bristande intresse eller en bristande förståelse för kallprat och de flesta av dessa informanter menar, i likhet med vad som framkom under föregående tema, att ett gemensamt intresse eller givet samtalsämne ger kommunikationen mening vilket förenklar kontaktskapandet.

7.4.1 ANALYS

Rak och ärlig kommunikation framför av en majoritet av informanterna som viktig både när det gäller att inleda kontakter och att upprätthålla nära relationer. Utifrån den linjära kommunikationsmodellen och framför allt begreppet redundans är det inte särskilt svårt att se att en rak och ärlig kommunikation gynnar ett samtal eftersom tolkningsutrymmet från det att sändaren meddelar mottagaren till det att mottagaren tolkar meddelandet minskar kraftigt (Fiske, 1997). Med andra ord innebär en rak och ärlig kommunikation att risken för missförstånd så långt möjligt elimineras (ibid.). Utifrån en liknande analys som den som fördes under föregående tema om att en central del i diagnosen Aspergers syndrom är just bristande förmåga till *theory of mind* (Attwood, 2008) skulle jag vilja påstå att en öppen kommunikation således är att föredra, i synnerhet när man samtalar med individer som har Aspergers syndrom. Alla tolkningar vi gör av ett meddelande gör vi utifrån våra erfarenheter baserade på tidigare upplevelser av vår livsvärld (Helkama et al., 2000). Som Mia säger är det därför viktigt att även reda ut missförstånd när dessa uppstår. Möjligtvis skulle det underlätta den sociala interaktionen för en person som har Aspergers syndrom om kommunikationen delvis berörde en metanivå och att parterna således i likhet med Mias beskrivning i större utsträckning talade om hur de uppfattar kommunikationen. Vår personliga tolkningsram kan annars leda till att vi exempelvis hamnar i en situation där båda parter diskuterar och argumenterar för samma sak utan att vara medvetna om detta, av den enkla anledning att parterna i diskussionen uttrycker sig på olika sätt och således misstolkar varandras budskap.

En majoritet av informanterna uttrycker ett bristande intresse eller en bristande förmåga att förstå poängen av kallprat. Kallprat kan kategoriseras som det Fiske (1997) avser med fatisk kommunikation, det vill säga kommunikation som inte har något nytt informationsinnehåll utan bara tjänar till att hålla en kommunikationskanal öppen. Enligt min åsikt är Klaras analys av kallprat väldigt målande och det ligger enligt min mening någonting i det hon säger om att kallprat även fyller funktionen att ge parterna i interaktionen möjlighet att läsa av varandra. Med anledning av att personer med Aspergers syndrom kan ha svårt att intuitivt läsa av utsagda budskap som förmedlas genom kroppsspråk och tonläge (Attwood, 2008) kan man dra slutsatsen att fatisk kommunikation inte underlättar kommunikationen för en individ med Aspergers syndrom utan snarare riskerar att försvåra samtalssituationen.

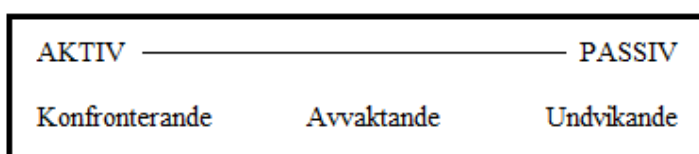
7.5 ANALYSÖVERSIKT

Utifrån det empiriska materialet tycks en majoritet av informanterna uppenbart reflektera mycket över sina sociala färdigheter. Det blir också under flera teman tydligt att många av informanterna skriftligt kan uttala de strategier de använder i mötet med en annan på ett sätt som en person som inte har Aspergers syndrom möjligtvis inte är förmögen eller nödgad att göra. Informanternas resonemang kring kallprat och kommunikation är ytterligare exempel på reflektioner som tyder på att informanterna är otroligt skickliga på att i ord beskriva olika

fenomen kopplade till sin sociala interaktion med andra. Informanterna tycks således ha en förmåga att på ett begripligt sätt uttrycka tankar och känslor i ord. Detta kan ha att göra med det faktum att informanterna är självanmälda till studien och således tillhör en grupp individer som inte upplever svårigheter att besvara frågor av detta slag. Visserligen visste informanterna inte på förhand hur frågorna skulle vara formulerade eller vad de mer direkt skulle handla om. Denna utvecklade självreflektion kan även bero på att Aspergers syndrom delvis kännetecknas av att individen inte intuitivt vet hur han eller hon ska handla i en social situation utan är tvungen att hantera situationen intellektuellt snarare än känslostyrt och intuitivt (Attwood, 2008). En alternativ tolkning skulle kunna vara att denna egenskap utvecklats som en konsekvens av det faktum att informanterna har blivit diagnostiserade med Aspergers syndrom, som bland annat innebär brister vad gäller sociala färdigheter (Dahlgren, 2007), vilket ökar medvetenheten om eventuella svårigheter och således uppmanar till reflektion kring dessa. Om denna egenskap utvecklats som ett resultat av diagnosen eller inte kan jag endast spekulera i men att få en Aspergers syndrom-diagnos skulle enligt min mening åtminstone kunna vara en bidragande faktor. Det kan anses vara en bra egenskap att vara förmögen att uttrycka tankar och känslor i ord och det är min uppfattning att denna egenskap kan underlätta socialt samspel, i synnerhet för denna specifika målgrupp.

Denna välutvecklade självreflektion skulle kunna ses som fördelaktig utifrån ett empowermentperspektiv eftersom den enligt min tolkning kan resultera i ett stärkande av individen (Askheim, 2007). Självreflektion leder till en ökad insikt i vem man är som person vilket i förlängningen kan innebära att man i större utsträckning klarar att hantera uppfattningar om sig själv som inte stämmer överens med ens självschema och således ökar ens möjligheter att bearbeta nedvärderande attityder från det omgivande samhället på ett konstruktivt sätt (Starrin, 2007). Självreflektion torde även vara en viktig egenskap för att utveckla ett positivt självschema och med andra ord en god självkänsla (Helkama et al., 2000). Även den direkta kommunikationen med andra gynnas av en välutvecklad självreflektion eftersom denna möjliggör en medvetenhet om hur vi uttrycker oss samt hur vi tolkar andras meddelanden (Fiske, 1997).

Nedan (s.37) presenteras de strategier som synliggjorts i empirin på ett överskådligt sätt i en matris som bygger på att strategierna har strukturerats på följande sätt. Inledningsvis delades strategierna in i två övergripande strategityper; *Aktiv* respektive *Passiv* strategi. Till den *aktiva* strategitypen hör de strategier som innefattar en aktiv handling av något slag, medan en strategi tillhörande den *passiva* typen karaktäriseras av frånvaro av agerande. Under dessa strategityper delas strategierna in i tre olika kategorier; *Konfronterande*-, *Avvaktande*- och *Undvikande* strategi. Gränserna mellan dessa tre strategikategorier är något diffus, vilket innebär att två strategier som till synes påminner mycket om varandra trots detta kan tillhöra olika kategorier. En *konfronterande* strategi innebär att individen väljer att handla även i en situation som han eller hon upplever som obekvä. En *undvikande* strategi innebär i motsats till den konfronterande att individen så långt möjligt försöker undvika att hamna i en situation som upplevs som obekvä. En *avvaktande* strategi kan varken kategoriseras som konfronterande eller undvikande med anledning av att individen som använder en avvaktande strategi inte faktiskt handlar men ändå väljer att stanna i situationen som upplevs som obekvä.

Denna figur visar hur strategityperna och strategikategorierna förhåller sig till varandra.

Informanterna beskriver både strategier som de själva använder eller upplever att de skulle kunna använda samt strategier som andra enligt deras mening skulle kunna använda för att förenkla den sociala interaktionen. I matrisen benämns användare av strategin antingen som person 1 (informanten) eller person 2 (den andre), och i vissa fall används strategin av båda. Det är viktigt att poängtera att denna matris tar sin utgångspunkt i hur informanterna synliggjort strategierna vilket innebär att en strategi som i matrisen beskrivs användas av person 1 i realiteten likväl kan användas av person 2. Det vill säga strategin presenteras så som den beskrivits av informanten under intervjun. Detta gäller även användningsområde som i matrisen är avgränsat till antingen inledandet av en relation eller upprätthållandet av en nära relation.

MATRIS

Strategityp	Synliggjorda strategier	Användningsområde	Användare	Strategikategori
Aktiv	Kompensation av uppmärksammas brist	Upprätthållande	Person 1	Konfronterande
Aktiv	Tydligt förklara en brist för den andre	Upprätthållande	Person 1	
Aktiv	Använda regler för hur man bemöter vem	Inledande	Person 1	
Aktiv	Använda beprövade hälsningsfraser	Inledande	Person 1	
Aktiv	Utgå från ett gemensamt intresse	Inledande	Person 1	
Aktiv	Bemöta andra med ett leende	Inledande	Person 1	
Aktiv	Våga vara mer öppen	Inledande/ Upprätthållande	Person 1	
Aktiv	Använda beprövade samtalsämnen	Inledande	Person 1/ Person 2	
Aktiv	Visa engagemang för den andre	Inledande/ Upprätthållande	Person 1/ Person 2	
Aktiv	Vara rak och ärlig	Inledande/ Upprätthållande	Person 1/ Person 2	
Aktiv	Uttrycka sig konkret	Inledande/ Upprätthållande	Person 2	
Passiv	Använda en vän som initiativtagare	Inledande	Person 1	Avvaktande
Passiv	Invänta att annan tar kontakt	Inledande	Person 1	
Aktiv	Vara självmedveten och självreflekterande	Inledande/ Upprätthållande	Person 1/ Person 2	
Aktiv	Lyssna till det sagda snarare än det osagda budskapet	Inledande/ Upprätthållande	Person 2	
Passiv	Undvika social interaktion	Inledande	Person 1	Undvikande

Totalt har 16 strategier identifierats och utav dessa tillhör 11 stycken kategorin konfronterande strategier, 4 stycken kategoriseras som avvaktande strategier och 1 strategi är undvikande.

Matrisen ger enligt min mening intrycket att informanterna kan beskriva flera strategier för hur de ska hantera social interaktion med andra, vilket väcker frågan varför de trots detta tycks uppleva stora svårigheter med socialt samspel. Flertalet strategier belystes inte i informanternas beskrivningar av hur de vanligtvis hanterar social interaktion utan i stället då de ombads redogöra för vad som enligt dem skulle kunna underlätta inledande och upprätthållande av en nära relation. Informanterna ger således uttryck för ett dilemma som innebär att de kan synliggöra och beskriva flera användbara strategier för den sociala interaktionen med en annan men har svårt att implementera, det vill säga använda, dessa när de befinner sig i en social situation. Jag väljer att kalla detta dilemma för *implementeringsdilemmat*.

I likhet med Starrins (2007) kommentar att det är svårt att förklara *hur* en individ ska lära sig att hantera nedvärderande attityder från omgivningen kan implementeringsdilemmat möjligtvis beskrivas med uttrycket ”det är lättare sagt än gjort”. Dock kan denna förklaring rimligtvis anses otillfredsställande med anledning av att detta uttryck inte innehåller någon förklaring utan enbart ett konstaterande.

Utrymme att genomföra en djupare analys av implementeringsdilemmat finns tyvärr inte i detta sammanhang utan jag får motvilligt lämna det till framtida forskning.

7.6 KONKLUSIONER

- Informanterna beskriver acceptans och respekt som viktigt både när det gäller att inleda en relation och att upprätthålla en nära relation.
- En rak och ärlig kommunikation sägs underlätta det sociala samspelet för informanterna.
- Informanterna visar att de besitter en otroligt välutvecklad förmåga att i ord beskriva tankar och känslor.
- Informanterna beskriver flera strategier som de använder eller föreställer sig att de skulle kunna använda i interaktionen med andra.
- Utifrån det empiriska materialet framträder ett dilemma som innebär att informanterna kan synliggöra och beskriva flera användbara strategier men tycks ha svårt att implementera och använda dessa när de befinner sig i en social situation. Jag väljer att kalla detta dilemma implementeringsdilemmat.

8 DISKUSSION

I detta avslutande kapitel presenteras inledningsvis en diskussion och reflektion kring studiens resultat och analys, bland annat i ljuset av tidigare forskning. Därefter diskuteras metodvalet och vilka styrkor respektive begränsningar detta inneburit för undersökningen. Kapitlet avslutas med en redogörelse av förslag till framtida forskning.

Denna studie har enligt min mening lyckats besvara syfte och frågeställningar på ett tillfredställande vis. Uppsatsens teoretiska perspektiv har möjligen inneburit att den tredje delfrågan inte fått lika mycket utrymme som de övriga två men detta har varit ett medvetet val och jag anser att de svårigheter informanterna upplever i mötet med en annan trots allt har givits utrymme. Detta förhållande kan ge stöd åt min uppfattning att uppsatsen lyckas hålla det fokus som presenterades som en del av uppsatsens teoretiska referensram och utgjorde en av ambitionerna med uppsatsen.

Resultaten visar att det finns sätt att underlätta socialt samspel för individer med Aspergers syndrom, både faktorer som de själva styr över men också sådant som omgivningen kan beakta. En rak och öppen kommunikation framhålls som särskilt viktigt för informanterna i kommunikation och socialt samspel med andra. Detta borde enligt min uppfattning vara underlättande för alla parter och således inte bara för de med Aspergers syndrom.

Med anledning av det som informanterna skrivit om acceptans och respekt upplever jag det som viktigt att vi, var och en, funderar över hur vi bemöter andra i vårt samhälle, i synnerhet vi som planerar att arbeta eller arbetar med människor. Även om jag försöker bemöta människor förutsättningslöst och med ett öppet sinne kanske jag just den dagen då jag inte lyckas med detta möter en individ som ständig bemöts av negativa attityder och min blick eller kommentar blir avgörande för dennes självbild. Föreställ dig att din dömande blick eller din kommentar blir det intryck som får bågaren att rinna över för individen du möter och att denne i framtiden kommer ha svårt att återuppbygga en positiv självuppfattning.

I analysöversikten redogjorde jag för implementeringsdilemmat som enligt min definition innebär att informanterna trots att de kan beskriva flera strategier ändå tycks ha svårt att använda dessa i praktiken och likväl upplever socialt samspel som påfrestande. Detta dilemma är väldigt komplext och svårt, om ens möjligt, att reda ut. Enligt min tolkning kan implementeringsdilemmat kopplas till våra exekutiva funktioner. Attwood (2008) redogör för att Aspergers syndrom i vissa fall innebär en brist i individens exekutiva funktioner och beskriver att denna brist bland annat kan medföra svårigheter att tänka ut alternativa lösningar på ett problem. Vidare skriver Attwood (ibid.) att forskning visat att barn med Aspergers syndrom tenderar att använda samma strategier även efter att dessa visat sig vara ineffektiva. Implementeringsdilemmat tyder på att informanterna *inte* har svårt att identifiera befrämjande strategier utan att svårigheten snarare ligger i implementeringen av dessa. Det hade varit väldigt intressant att fördjupat undersöka detta dilemma och vad det innebär för individer med Aspergers syndrom, bland annat genom att koppla det till begreppet exekutiva funktioner.

Mina resultat stämmer till stor del väl överens med den tidigare forskning som belysts ovan i uppsatsen. Vad jag finner anmärkningsvärt när jag jämför mina resultat med tidigare forskning är att de teman som Müller et al. (2008) kommer fram till påminner om de teman som är centrala i mitt empiriska material, men med en viktig skillnad. Müllers et al. (ibid.) teman tyder enligt min mening på att de haft en annan utgångspunkt än den jag valt att utgå ifrån i denna uppsats. Utan att säkert veta hur de gick till väga i sin studie menar jag att forskarens/-arnas förhållningssätt borde påverka de svar intervjuerna resulterar i, svaren riskerar enligt min mening att påverkas av hur forskaren formulerar sig i kontakt med informanterna samt hur frågorna i sig är formulerade. Medan Müller et al. (ibid.) konstaterar

att deras informanter beskriver svårigheter i kommunikationen konstaterar jag att informanterna här beskriver en rak och ärlig kommunikation som underlättande för det sociala samspelet. Müller et al. (ibid) tycks med andra ord fokusera på svårigheter medan denna studie eftersträvat att fokusera på lösningar. I samma anda konstaterar Müller et al. (ibid.) att deras informanter tycks sträva efter en ökad självmedvetenhet medan jag upplever att informanterna som deltagit i denna studie uppvisar en utvecklad självmedvetenhet. Att denna studie utgått från den bekräftande modellen och empowerment som perspektiv har enligt min uppfattning gynnat uppsatsen eftersom de präglat mitt förhållningsätt både i kontakt med informanterna, vid utformandet av intervjuguiden, det vill säga vilka frågor jag har valt att inkludera, och i förlängningen påverkat informanternas svar. Möjligen kan detta vara en bakomliggande faktor till att en klar majoritet av de strategier som synliggjorts av informanterna tillhör den aktiva strategitypen och är av konfronterande slag. Givetvis innebär detta i motsatt bemärkelse en begränsning eftersom jag rimligtvis fått andra svar om jag ställt andra frågor eller haft ett annat förhållningssätt. ”Vilken sanning är den mest sanna?” kan här vara en intressant fråga att ställa.

Angående valet av metod måste jag säga att jag inledningsvis var nervös, främst med anledning av att det fortfarande inte är särskilt vanligt att genomföra kvalitativa intervjuer över Internet. Det visade sig dock att informanterna uppskattade valet av metod och jag måste säga att jag upplever att metoden varit fördelaktig, särskilt med tanke på målgruppen. Under intervjun tillfrågades informanterna avslutningsvis hur de upplevt det att bli intervjuad via e-post/chat och nio av tio var väldigt positiva och skrev att de kände sig mer bekväma bland annat eftersom de hann formulera sig så som de önskade samt inte behövde känna sig stressade eller oroade över hur jag som forskare skulle uppfatta dem eller tolka deras både sagda och osagda budskap. Den informant som var mindre positiv berättade att hon upplever det lättare att formulera sig muntligt. Samtidigt skrev hon att hon möjligtvis hade hindrats av nervositet och kanske ändå inte fått sagt mer än vad hon kunde förmedla i skrift om vi hade träffats öga mot öga.

Att insamla det empiriska materialet genom onlineintervjuer har för min del inneburit att tiden har kunnat användas mer effektivt än om jag valt att genomföra traditionella intervjuer. Jag har också kunnat rekrytera informanter oberoende av geografiskt avstånd vilket jag upplevt som mycket fördelaktigt. Om denna studie strävat efter att producera ett generaliserbart resultat hade denna aspekt inneburit ytterligare fördelar.

Självklart har valet av metod även inneburit begränsningar. Den hade troligtvis kunnat bli bättre om jag genomfört en pilotintervju och redan från början valt att utgå från en strukturerad intervjuguide och således kunnat formulera fler och mindre omfattande frågor. Vidare har metoden inneburit att jag som intervjuare inte tagit del av de osagda budskapen vilket möjligtvis hade kunnat innebära ytterligare en dimension i mitt empiriska material. Men som jag beskrev i metodkapitlet upplever jag att denna avsaknad för föreliggande studie och målgruppen medfört både för- och nackdelar.

8.1 FÖRSLAG TILL FRAMTIDA FORSKNING

Denna studie har visat att målgruppen består av individer som i allra högsta grad har resurser och även utförligt kan redogöra för dessa. Framtida forskning inom detta område och även funktionshinderområdet i stort borde enligt min åsikt i större utsträckning försöka inta ett problemlösande förhållningssätt och eftersträva att likt denna studie frångå de klassiska modellerna. Vad gäller Aspergers syndrom som forskningsämne bör framtida forskning fokusera på det sociala samspelet och hur detta kan underlättas eftersom det fortfarande är ett

tämligen utforskat område. Det hade varit intressant att se en undersökning liknande denna genomföras på högre akademisk nivå. Dessutom skulle jag vilja påstå att det fortfarande finns behov av att undersöka hur individer med Aspergers syndrom påverkas av de attityder de möter i samhället, både vad gäller självbild och inställning till den sociala gemenskapen.

Det hade vidare varit intressant att se en fördjupad undersökning av implementeringsdilemmat då detta möjligen utgör en bakomliggande faktor till flera av de svårigheter som personer med Aspergers syndrom upplever. Att utforska detta dilemma i relation till begreppet exekutiva funktioner hade således kunnat vidga förståelsen av vad Aspergers syndrom innebär ytterligare.

Överlag upplever jag att forskning och kanske särskilt den inom socialt arbete tenderar att hållas väldigt teorinära utan större utsvängningar. Jag hade gärna sett forskning som i större utsträckning refererar till teorier av mer filosofisk karaktär. Att använda ett hermeneutiskt förhållningssätt ger forskaren ett större tolkningsutrymme vilket i förlängningen enligt min mening kan gynna framtida teoribildning inom området. Det vore av den anledningen särskilt angeläget att även studenter på c-uppsats nivå tar mod till sig och tar ut svängarna, och även tillåts göra det.

REFERENSER

- Alvesson Mats, Sköldböck Kaj (1994): *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersen Ib (1998): *Den uppenbara verkligheten: val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Askheim Ole Petter ”Empowerment – olika infallsvinklar” i Askheim Ole Petter, Starrin Bengt (red.)(2007): *Empowerment i teori och praktik*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Askheim Ole Petter, Starrin Bengt ”Empowerment – ett modeord?” i Askheim Ole Petter, Starrin Bengt (red.)(2007): *Empowerment i teori och praktik*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Attwood Tony (översättning av Håkan Järvå) (2008): *Den kompletta guiden till Aspergers syndrom*. Stockholm: Cura bokförlag och Utbildning AB.
- Balfe Myles, Tantam Digby (2010): *A descriptive social and health profile of a community sample of adults and adolescents with Asperger syndrome*. BMC Research Notes 2010; 3:300.
- Cederlund Mats, Hagberg Bibbi, Billstedt Eva, Gillberg I. Carina, Gillberg Christopher (2008): *Asperger Syndrome and Autism: A Comparative Longitudinal Follow-Up Study More than 5 Years after Original Diagnosis*. Journal of Autism and Developmental Disorders 2008; 38:1:72-85.
- Dahlgren SvenOlof (2007): *Varför stannar bussen när jag inte ska gå av: att förstå autism, Aspergers syndrom och DAMP*. Stockholm: Liber AB.
- Dewrang Petra (2010): *Asperger syndrome: early signs and self-perception in adolescents and young adults*. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik, Wängnerud Lena (2004): *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Fiske John (1997): *Kommunikationsteorier: en introduktion*. Ny reviderad upplaga. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Gillberg Christopher, Cederlund Mats, Lamberg Kerstin, Zeijlon Lena (2006): *Brief Report: ‘The Autism Epidemic’. The Registered Prevalence of Autism in a Swedish Urban Area*. Journal of Autism and Developmental Disorders 2006; 36:3:429-435.
- Gillberg Christopher, Gillberg I.Carina (1989): *Asperger syndrome – Some epidemiological considerations: A research note*. Journal of Child Psychology and Psychiatry 1989; 30:4:631-638.
- Helkama Klaus, Myllyniemi Rauni, Liebkind Karmela (2000): *Socialpsykologi – en introduktion*. Malmö: Liber AB
- Hewson Claire, Laurent Dianna ”Research Design and Tools for Internet Research” i Fielding Nigel, Lee M. Raymond, Blank Grant (red.)(2008): *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. London: SAGE Publications Ltd.

- Kvale Steinar, Brinkmann Svend (2009): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson Abbad Gunvor (2007): *Aspergern, det är jag. En intervjustudie om att leva med Aspergers syndrom*. Linköping: Linköpings universitet.
- Larsson Sam ”Kvalitativ metod – en introduktion” i Larsson Sam, Lilja John, Mannheimer Katarina (red.)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindqvist Rafael (2007): *Funktionshindrade i välfärdssamhället*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Müller Eve, Schuler Adriana, Yates Gregory B. (2008): *Social challenges and supports from the perspective of individuals with Asperger syndrome and other autism spectrum disabilities*. Autism 2008; 12:2:173-190.
- Patrick J. Nancy (2010): *Leva med asperger: en praktisk guide för tonåringar och vuxna*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Ronald D, Fricker Jr. “Sampling Methods for Web and E-mail Surveys” i Fielding Nigel, Lee M. Raymond, Blank Grant (red.)(2008): *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. London: SAGE Publications Ltd.
- Starrin Bengt ”Empowerment som förhållningssätt” i Askheim Ole Petter, Starrin Bengt (red.)(2007): *Empowerment i teori och praktik*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Swain John, French Sally (2000): *Towards an Affirmation Model of Disability*. Disability & Society 2000; 15:4:569-582.
- Tantam Digby (2003): *The challenge of adolescents and adults with Asperger syndrome*. Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America 2003; 12:1:143-163.
- Vetenskapsrådet (2002): *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Widerberg Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

INTERNET:

- Nationalencyklopedin 1, *etnologi*
Inifrånperspektiv – ingick i beskrivningen av *etnologi*
http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/etnologi?i_h_word=inifr%C3%A5nperspektiv
 hämtat: 2011-03-13.
- Nationalencyklopedin 2, *bemöta*
<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/sve/bemöta>
 hämtat: 2011-03-13.

Nationalencyklopedin 3, *interaktion*

Socialt samspel – ingick i beskrivningen av *social interaktion*.

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/interaktion/212337>

hämtat: 2011-03-15.

- Ålder?
- Kön?
- Vilken är din högsta utbildning? (grundskola, gymnasie eller universitet/högskola)
- Hur bor du? (Ensamboende? Vilken miljö – storstad eller landsbygd?)

- Berätta för mig vad en nära relation är för Dig.
- Hur upprätthåller Du en nära relation?
- Vad upplever Du som viktigt för att en nära relation ska fungera/hålla?
- Föreställ Dig att Du har en väldigt nära vän – vad tror Du skulle vara speciellt med er relation?

- Berätta för mig hur Du tar kontakt med nya människor.
- Hur upplever Du det att träffa nya människor?
- Hur upplever Du att Du brukar bli bemött?

- Hur önskar Du att Du blev bemött av andra?
- Vad tror Du skulle göra att Du enklare kunde ta kontakt med andra?
- Vad tror du skulle göra att Du lättare kunde ha en nära relation?

Övriga frågor/Avslutning

- Är det något Du vill tillägga?
- Har Du tänkt på något särskilt under intervjun?
- Hur tyckte du att det var att bli intervjuad över Internet?
- På vilket sätt tror Du att svaren hade blivit annorlunda om vi genomfört intervjun öga mot öga?

Undersökning om hur personer med Aspergers syndrom upplever nära relationer.

Jag heter Liv Hjälms och jag studerar på socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Under vårterminen 2011 ska jag skriva en C-uppsats om hur personer med Aspergers syndrom upplever nära relationer.

Studien handlar om vad som kan göra det enklare för personer med Aspergers syndrom att inleda och upprätthålla nära relationer. Tanken är att studien ska ge större kunskap om hur personer med Aspergers syndrom vill bli bemötta.

Jag behöver Din hjälp och söker alltså Dig som har Aspergers syndrom och som vill dela med dig av dina erfarenheter, tankar och idéer. Dina erfarenheter är viktiga för att vi ska få mer kunskap inom området.

Att delta i studien innebär att Du medverkar i en onlineintervju, det vill säga en intervju över Internet. Om Du väljer att delta bestämmer Du om vi genomför intervjun via e-post eller chat. Intervjun beräknas ta ungefär 1 timme att genomföra.

Jag följer Vetenskapsrådets etiska riktlinjer. Det är helt frivilligt att delta i studien och det är Du själv som bestämmer om Du vill vara med eller inte. Om Du väljer att vara med kan Du när som helst säga att Du inte längre vill vara med, Du behöver inte förklara varför.

Du kommer att vara anonym. Det kommer inte framgå i studien vilka som har blivit intervjuade.

Uppsatsen beräknas vara klar i slutet av april 2011. Du som deltagit kommer då få ta del av uppsatsen som PDF-fil, den skickas i så fall till dig via e-post.

Som ansvarig för uppsatsen står jag Liv tillsammans med min handledare Jörgen Lundälv.

Om Du vill vara med eller om Du har frågor får Du gärna skriva till mig så berättar jag mer.

Kontaktuppgifter:

Student: Liv Hjälms

E-post: x

Handledare: Jörgen Lundälv, Universitetslektor

E-post: Jorgen.lundalv@socwork.gu.se

Tel: 031-786 57 95